

Broedvogels van De Plateaux en De Maaij in 2021

Bas Hissel

Sovon-rapport 2021/72

Broedvogels van De Plateaux en De Maaij in 2021

Bas Hissel

Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurmonumenten

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2021

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurmonumenten

Wijze van citeren: Hissel B. 2021. Broedvogels van De Plateaux en De Maaij in 2021. Sovon-rapport 2021/72. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's: Bas Hissel

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Beschrijving van het gebied	5
3. Werkwijze	11
3.1. Methode & veldwerk	11
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	12
3.3. Weers- en andere omstandigheden	12
4. Resultaten	15
4.1. Vergelijking met eerdere karteringen	15
4.2. Soortbesprekingen	21
5. Evaluatie	29
5.1. De Plateaux	29
5.2. De Liskes	32
5.3. Pastoorsweijer	33
5.4. Beekloop en Ganzenbroek	34
6. Literatuur	36
Bijlage. Soortkaarten – Broedvogels en Zoogdieren 2021	37

Samenvatting

In het voorjaar van 2021 zijn De Plateaux en De Maaij (461,2 ha) in opdracht van Natuurmonumenten gekarteerd op broedvogels. De onderzoeksgebieden zijn gesitueerd in het zuidoosten van de provincie Noord-Brabant, tegen de grens met België. Gelegen tussen Luyksgestel, Bergeijk, Valkenswaard en Borkel en Schaft zijn de open heidevelden en omringende naaldbossen van De Plateaux terug te vinden, de door rietkragen omlijste vennen van de Liskes en Pastoorsweijer en het dynamische kleinschalige cultuurland van de Beekloop en het Ganzenbroek.

Gedurende het broedseizoen zijn vijf integrale bezoeken gebracht aan het onderzoeksgebied, die ruim voor zonsopgang begonnen. Daarnaast is het gebied 's nachts bezocht ten behoeve van nachtactieve soorten en zijn enkele ochtendbezoeken extra vroeg gestart. In totaal is 75 uur aan veldwerk besteed, wat neerkomt op een gemiddelde onderzoeksintensiteit van 9,7 min/ha.

Bij de kartering is gewerkt met de soortenlijst van BMP-B. Op verzoek van Natuurmonumenten zijn vijf soorten aan de lijst toegevoegd en op eigen initiatief nog 12 soorten die minimale extra inspanning vragen.

Tijdens de inventarisaties op De Plateaux en in De Maaij werden van 76 soorten territoria vastgesteld. Hiervan zijn er twee opgenomen als 'bedreigd' op de Rode Lijst, negen als 'kwetsbaar' en negen als 'gevoelig'. Zeer uitzonderlijk is de vaststelling van een territorium van Hop, een soort die als 'verdwenen uit Nederland' op de Lijst prijkt. Ondanks dat er geen aanwijzingen zijn dat het paar op De Plateaux tot broeden is overgegaan, wat net over de grens bij het Hageven wél gebeurde, waren ze langere tijd aanwezig en vertoonden ze sterke terreinbinding. Het is interessant om te volgen of dit paar volgend jaar terugkeert.

De vijf meest algemene soorten op De Plateaux en in De Maaij waren Boomkruiper (54), Grasmus (41), Kleine Karekiet (40), Boompieper (38) en Kuifmees (31).

Een reeks eerdere karteringen uit de periode 1982-2015 voorzagen in een schat aan vergelijkingsmateriaal. De lokale aantalsverlopen in De Plateaux, de Liskes en de Pastoorsweijer volgen over het algemeen de landelijke patronen, al komen in elk gebied ontwikkelingen aan het licht die lastiger te verklaren zijn en mogelijk toe te dichten zijn aan lokale landschappelijke veranderingen.

De recente beheerwerkzaamheden op De Plateaux,

met als doel het herstel van de oorspronkelijke heide en vennen, lijken een positief effect te hebben op Nachtzwaluw en Boomleeuwerik. Deze Natura 2000-doelsoorten nemen in aantal toe, waarbij de doelstelling voor Nachtzwaluw ruimschoots behaald wordt. Het verouderen van de bossen en het accumuleren van oud en dood, staand en liggend hout lijkt ten gunste te komen van bosbewoners als spechten, Holenduif, Kuifmees, Boomklever en -Kruiper. Ook hollenbroeders als Spreeuw, Grauwe- en Bonte Vliegenvanger nemen in aantal toe.

Het recente venherstel in de Liskes heeft mogelijk bijgedragen aan de vestiging van Rode Lijst-soorten als Zomertaling, Wintertaling en Porseleinhoen. Waar Dodaars eveneens lijkt te profiteren en in aantal toeneemt, verdwijnt de Fuut uit het gebied. Mogelijk staat dit in verband met veranderingen in het voedselaanbod en de waterstand als gevolg van de werkzaamheden. Het verwijderen van de oude, dichte rietkragen heeft naar waarschijnlijkheid bijgedragen aan de verdere afname van het aantal Kleine Karekieten en de afwezigheid van de Roerdomp.

In de Pastoorsweijer bleef het landschap ongewijzigd en waren grotere rietvelden aanwezig. Desondanks liep het aantal Kleine Karekieten terug en werd ook hier, in tegenstelling tot eerdere jaren, geen Roerdomp aangetroffen. IJsvogel was eveneens afwezig, mogelijk als gevolg van het dichtgroeien van de oevers. Bosbewoners als Kuifmees en Matkop namen verder af en Zwarte Mees verdween volledig uit het gebied. Daarnaast werden dit jaar, in tegenstelling tot 2015, geen territoria vastgesteld van Gekraagde Roodstaart, Heggenmus, Boompieper en Goudvink. Wellicht dat het lange, smalle en beperkte karteerpervlak hieraan heeft bijgedragen. Deze soorten zijn actief binnen een actieradius van tientallen meters, waardoor de kans aanwezig is dat ze zich buiten de begrenzing ophielden.

In het Ganzenbroek, rondom de Beekloop werd een soortenspectrum in kaart gebracht dat goed past bij het kleinschalig cultuurlandschap. Patrijs en Fazant foerageerden er in het kruidenrijke grasland, Wilde Eend en Krakeend nestelden langs de Beekloop en kleine vennen, Torenavalk bracht succesvol jongen groot in een nestkast en kleine zangvogels, zoals Roodborsttapuit, Kneu, Geelgors, Grasmus, Spotvogel en Bosrietzanger zongen vanaf struweelhagen.

Uit de kartering is gebleken dat de avifauna van de gebieden een goede weerspiegeling is van de verschillende landschapstypen die terug te vinden zijn op De Plateaux en in De Maaij. Met vastgestelde territoria voor maar liefst 21 Rode Lijst-soorten, blijkt het gebied voor vogels van groot belang.

1. Inleiding

In 2021 zijn De Plateaux en De Maaij (461,2 ha) in opdracht van Natuurmonumenten gekarteerd op broedvogels. Deze kartering levert inzicht in de lokale avifauna door informatie te verzamelen over de aanwezigheid, verspreiding en aantallen van broedvogels. Het doel van de inventarisatie is tweeledig en dient 1) ter verantwoording voor het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie, en 2) ten behoeve van de interne kwaliteitsbeoordelingen en beheerevaluaties van Natuurmonumenten.

In dit rapport worden de resultaten van de vlakdekende kartering beschreven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de ligging van het onderzoeksgebied en de verschillende landschapstypen die er terug te vinden zijn. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte methodiek voor zowel het inventarisatiewerk als de verwerking van de geregistreerde waarnemingen beschreven. Ook is een beschrijving van de weersomstandigheden opgenomen. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten beschreven en nader toegelicht. Tevens worden enkele vergelijkingen

gemaakt met eerdere karteringen en zijn beschrijvingen opgenomen van verschillende kenmerkende soorten. In hoofdstuk 5 worden de bevindingen geëvalueerd en enkele gebiedsgerichte aanbevelingen gedaan met het oog op beheer.

De verspreidingskaarten per broedvogelsoort zijn bijgevoegd in de bijlagen, waarbij de soorten worden gepresenteerd volgens de systematiek van het *International Ornithological Committee (IOC)*. Hier zijn eveneens de verspreidingskaarten van geregistreerde zoogdieren terug te vinden.

De inventarisatiewerkzaamheden in het veld werden uitgevoerd door Bas Hissel namens Sovon Vogelonderzoek Nederland. Rob Geraeds was de vaste contactpersoon bij Natuurmonumenten en was verantwoordelijk voor de projectbegeleiding. Vincent de Boer was de projectleider vanuit het Sovon-kantoor. Daarnaast was Jacintha van Dijk verantwoordelijk voor de projectbegeleiding namens Sovon. Sovon-collega John van Betteray wordt bedankt voor het verzorgen van de lay-out van de rapportage. André van Kleunen van Sovon en Rob Geraeds van Natuurmonumenten voorzagen het concept van commentaar.

Vliegdennen sieren de zandverstuivingen en heidevelden van De Plateaux en Lage Heide.

2. Beschrijving van het gebied

De Plateaux en De Maaij (461,2 ha) zijn gesitueerd in het zuidoosten van Noord-Brabant, tegen de grens met België (figuur 1). Tussen Luyksgestel, Bergeijk, Valkenswaard en Borkel en Schaft zijn de open heidevelden en omringende naaldbossen van De Plateaux te vinden, de met rietkragen omlijste vennen van de Liskes en Pastoorsweijer en het dynamische kleinschalige cultuurland van het Ganzenbroek. De terreinen zijn sinds 1982 eigendom van Natuurmonumenten en staan onder diens beheer.

De Plateaux beslaat het grootste deel van het onderzoeksgebied. Aan de Luikerweg, tegen de Bergeijkse Barrière, ligt een uitgestrekt terrein met heidevelden, stuifzandduinen, naald- en gemengde bossen, dat onderdeel uitmaakt van het grensoverschrijdende natuurgebied Plateaux-Hageven en dat eveneens is opgenomen in het Natura 2000-gebied Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux. Tot halverwege de 19e eeuw maakte De Plateaux deel uit van het Kempisch heidelandschap dat gekenmerkt werd door een open karakter. Grote delen van

de heide zijn ontgonnen ten behoeve van landbouw en houtproductie en met name de hogere delen zijn beplant met grove den. Sinds de bossen niet langer gebruikt worden voor houtproductie wordt gewerkt aan een natuurlijker bos met een gemengde samenstelling van inheemse soorten, waarbij uitheemse soorten als fijnspar en Corsicaanse den dunningsgewijs worden verwijderd (van der Vleuten *et al.* 1988; Bakermans *et al.* 1989). Enkele bossen doen nog herinneren aan de tijd van intensieve bosbouw en kennen nog de open structuur met een ontbrekende struiklaag.

In de lager gelegen terreindelen met een vochtiger karakter zijn loofbossen terug te vinden met berk, zomereik, es en populier. Zwarte els is beperkt tot de natste delen, waaronder de broekbossen tegen de Dommel, op de grens met België. In de struiklaag van de natte terreinen groeien vuilboom, vogelkers, hondsroos, grauwe wilg en wilde gagel. Flink aantal Wilde Zwijnen voelen zich hier thuis.

Naast bos bestond De Plateaux en de naastgelegen

In de naaldbospercelen aan de Luikerweg ontbreekt de struiklaag volledig.

Lage Heide tot halverwegen de 19e eeuw hoofdzakelijk uit heide. Zo'n 50 jaar geleden was hier nog slechts 50 hectare van over. Dat kwam doordat particulieren, nadat ze het gebied hadden aangekocht, geheel tegen het bestemmingsplan in, het heidegebied omploegden in een poging er landbouwgrond van te maken. Voor de intensieve landbouw moest het land rondom de enclave sterk worden ontwaterd, met als gevolg dat ook de omringende heide en vennen verdroogden. Na landelijke ophef werden de landbouwactiviteiten een halt toegeeroepen en werd het gebied, inclusief de voormalige enclave, door Natuurmonumenten verworven. Sinds 2006 worden op De Plateaux werkzaamheden uitgevoerd, als onderdeel van een groot, grensoverschrijdend project. Deze werkzaamheden zijn voornamelijk gericht op het opnieuw inrichten van de voormalige enclave en het herstel van de oorspronkelijke heide en zwakgebufferde vennen (Hendrix 2008).

Ten tijden van de broedvogelinventarisatie van 2021 hebben de voormalige productiebossen zich verder kunnen ontwikkelen en prijkt op De Plateaux weer een landschap met droge, schrale heidevelden, zandverstuivingen, laagtes met natte heide en een mozaïek van vennen, lijkend op het oorspronkelijke Kempische land. In de droge delen bepaalt pijpinstroetje het beeld, samen met struikheide, pilzegge en schapenzuring en in de nattere laagtes groeit dopheide. Tevens bewandelt een kudde Galloways de heidevelden en wordt jaarlijks begraasd met Kempische heideschappen om het terrein open te houden.

In het zuidelijke deel van De Plateaux, ligt het laatst functionerende vloeiveidencomplex van Nederland,

de Pelterheggen. Hier werd in 1847 de heide ontgonnen om plaats te maken voor hooilanden. De grond werd geëgaliseerd en een reeks bevoeiingsbedden werd aangelegd, welke was doorspekt met een netwerk van slotjes. Door het relatief hoge waterpeil van het Kempens Kanaal, ten opzichte van de vloeiveiden, stroomden deze arme en zure heidevelden regelmatig vol met kalkrijk Maaswater uit België, wat resulteerde in de opkomst van kalkminnende plantensoorten (van der Ploeg 2007).

Na het opdrogen van de hooihandel werd overgegaan op de aanplant van populieren, waarbij de waterhuishouding wederom gewijzigd werd. Sinds Natuurmonumenten verantwoordelijk is voor het beheer is het systeem van vloeiveiden deels hersteld, werden verschillende percelen met populieren gekapt en zijn enkele kenmerkende plantensoorten teruggekeerd. Zo groeit er tegenwoordig weer herfsttijloos, tweerijige zegge, echte koekoeksbloem, brede orchis, addertong en gulden sleutelbloem in de dotterbloemhooilanden (van der Vleuten *et al.* 1988; Bakermans *et al.* 1989; van der Ploeg 2007).

Vanaf de Pelterheggen stroomt het water via het Plateauxkanaal richting het noorden, waar het uitkomt in het Klotven. Ondanks dat het Maaswater gefilterd in de afvoersloot terechtkomt, is het nog vrij voedselrijk, waardoor er soorten als galigaan en kleine waterweegbree voorkomen. Door de continue aanvoer van water wordt de waterstand in het Klotven kunstmatig hoog gehouden en zijn er gedurende het hele voorjaar watervogels aanwezig. In recente jaren is er op steenworp afstand van het Klotven een tweede ven aangelegd, met tussenin een moerasgrasland dat regelmatig volloopt met water.

Een omvangrijke kudde Galloways begraast De Plateaux en houdt het landschap open.

Ten westen van de Luikerweg, tegen de Hofmanheideweg, ligt een reeks akkers. Deze percelen dienden gekarteerd te worden en zijn tijdens het eerste bezoek bezocht en nogmaals in april. Tijdens beide bezoeken waren slechts een paar vogels aanwezig in de omringende bomenrijen en waren de akkers in gebruik of net omgeploegd, waardoor het niet de moeite waard was ze in de kartering op te nemen.

Verder richting het noordwesten ligt De Maaij, een samenraapsel van de objecten de Liskes, de Pastoorsweijer, de Beekloop en het Ganzenbroek (figuur 1). De Liskes en de Pastoorsweijer maken deel uit van het eeuwenoude watersysteem van de Pelterheggen en staan door de Beekloop met elkaar in verbinding. Daarnaast vormen ze het voormalige visvijvercomplex van Bergeijk. Van origine waren dit natuurlijke vennen, maar al in de 17e eeuw werden ze gecultiveerd en gebruikt als kweekvijvers voor het voormalige Klooster Mariënhage.

In 1992 werden de gebieden aangekocht door Natuurmonumenten en tegenwoordig prijken er dankzij het gevoerde beheer weer natuurlijke vennen, welke worden gescheiden door dijken en via sluizen met elkaar in verbinding staan. Dit systeem wordt gebruikt om de waterstand te regelen en water vast te houden of af te voeren. De vennen worden omzoomd door rietland, moeras en broekbos. De Liskes ligt in een open landschap met aan de westrand een naaldbosperceel en een sloot met kwelverschijnselen en aan de oostkant de Beekloop en een klein, nat loofbos. Centraal staat een verhoogde vogelkijkhut van waaruit de vennen in alle richtingen te overzien zijn. De Pastoorsweijer ligt verscholen te midden van naaldbos en een dicht

loofbos, waarin elzen de boventoon voeren en dichte struik- en kruidlagen zijn ontwikkeld. Op de drogere delen wordt het bos opener, ontbreekt de stuiklaag plaatselijk, nemen berken de overhand en is het aandeel dood hout hoog.

Door de aanhoudende droogte tussen 2015 en 2020 vielen de vennen van de Liskes en Pastoorsweijer regelmatig droog. Hierdoor stierven niet alleen veel vissen, maar ook voor de vogels die van deze voedselbron afhankelijk zijn waren het slechte tijden. De droogte vormde een bedreiging voor de lokale natuur in De Maaij, net als voor andere terreinen op de hoge zandgronden van de Kempen. In 2021 is daarom gestart met herstelwerkzaamheden.

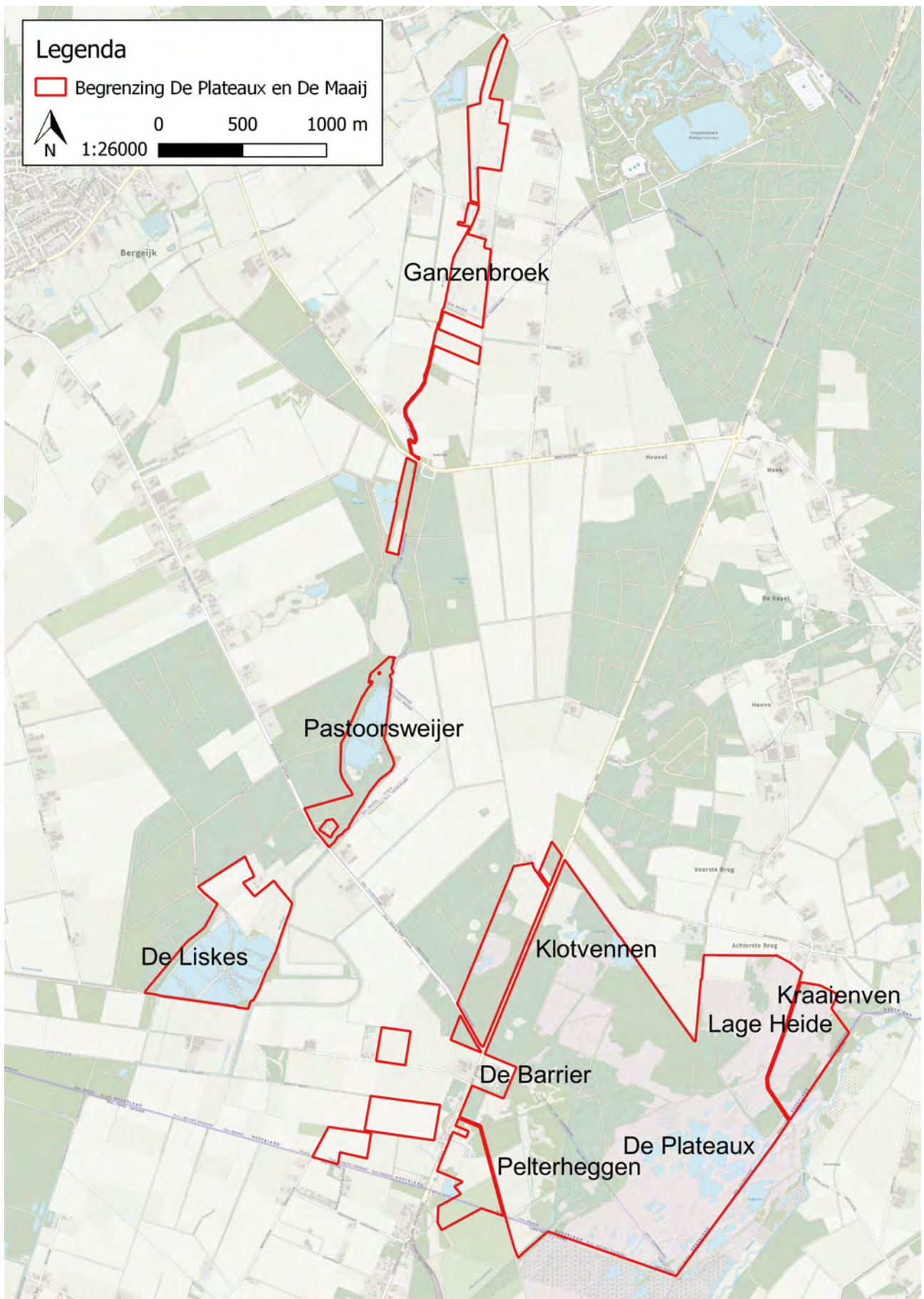
Bij het droogvallen van de vennen zagen planten hun kans, waardoor de wateren dichtgroeiden. De vennen zijn ontdaan van bomen en struiken en ook de oevers en dijken zijn geschoond. Vervolgens zijn de sluizen en duikers schoongemaakt en is het waterpeil in de vijvers weer ingerekend.

In navolging van deze werkzaamheden was het in 2021 erg kaal in de Liskes. Dit heeft mogelijk invloed gehad op de vogels die er zijn aangetroffen. De komende jaren zal de natuur zich hier weer langzaam herstellen, kan het riet weer opkomen en zullen de vijvers weer gevuld worden met vissen en vogels.

Wanneer de Beekloop in de richting van Westerhoven gevolgd wordt, doorkruist de beek verschillende landschapssnippers die behoren tot het Ganzenbroek. Het water voedt hier een nat landschap, met veel karakteristieke elementen uit het kleinschalig cultuurlandschap. De licht meanderende beek is begroeid met lisdodde en jong riet en op de oevers komen berk en wilg op. Op verschillende plekken

Vanuit de vogelkijkhut is er goed zicht op het kale landschap na het uitvoeren van de herstelwerkzaamheden.

Figuur 1. Overzicht van de in 2021 gekarteerde terreinen op De Plateaux en De Maaij met toponiemen.

bevinden zich ruigtes rondom het water, waardoor dichte bosschages ontstaan in het open landschap. De lager gelegen gebieden zijn nat en worden gekenmerkt door pitrusvegetatie met daarin enkele vennen. Op de droge terreinen prijken kruiden- en fau-

narijke graslanden, welke gescheiden worden door hagen en een afrastering van prikkeldraad. Rondom het beekdal ligt agrarisch gebied met in gebruik zijnde akkers.

Rondom de Beekloop liggen ruigtes, kruidenrijke graslanden, graasweides en struwelen.

In de ochtendschemer klinkt zacht de roep van het Porseleinhoen over de met mist bedekte vennen in de Liskes.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (BMP) (Vergeer *et al.* 2016). Deze methode behelst het meermaals in het voorjaar systematisch aflopen van het onderzoeksgebied waarbij alle terreindelen worden bestreken en waarbij een selectie van relevante soorten in kaart wordt gebracht.

Voor deze opdracht is gewerkt met de soortenlijst van BMP-B, waarbij 38 algemene broedvogelsoorten niet geteld worden. Op verzoek zijn vijf soorten aan de lijst toegevoegd, dit zijn: Grote Bonte Specht, Bosrietzanger, Boomkruiper, Grauwe Vliegenvanger en Groenling. Tevens zijn op eigen initiatief nog 12 relevante soorten aan de lijst toegevoegd die gemakkelijk te inventariseren zijn en minimale extra inspanning vragen. Het betreft: Wilde Eend, Soepeend, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Holenduif, Staartmees, Kleine Karekiet, Goudhaan, Spreeuw, Heggenmus en Rietgors.

De BMP-werkwijze is gericht op het registreren van territorium-indicerende waarnemingen zoals zang, balts en alarmroepen, waarbij aandacht uitgaat naar uitsluitende waarnemingen. Dit zijn waarnemingen van twee tegelijkertijd zingende of baltsende soorten. In het geval van zeldzame soorten en soorten met grote, overlappende territoria wordt geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om de kans te verkleinen dat niet-broedvogels worden meegeteld en moeilijk te karteren soorten worden over- of onderteld. Bij roofvogels worden nesten gezocht wanneer de terreingesteldheid dit toelaat.

Aan het onderzoeksgebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht in de periode maart-juni (tabel 1) die doorgaans een uur voor zonsopgang aanvingen. Om het grote te karteren oppervlak behapbaar te maken, is het object opgedeeld in twee stukken die elk vijf keer bezocht zijn, waardoor het totaal aantal bezoeken uitkomt op tien. Daarnaast is het onderzoeksgebied eenmaal 's nachts bezocht ten behoeve van nachtactieve soorten en zijn enkele ochtendbezoeken extra vroeg gestart om de nachtzwaluwpopulatie nauwkeurig in kaart te brengen.

In totaal is 74 uur en 53 minuten aan veldwerk gespendeerd, wat neerkomt op een gemiddelde onderzoeksintensiteit van 9,7 min/ha. Een redelijke onderzoeksintensiteit gezien de goede bereik- en begaanbaarheid van het terrein, het fijnmazige padennetwerk en het grote aandeel van overzichtelijke, open landschappen.

Waar de terreingesteldheid het toeliet werd gefietst tijdens het veldwerk en om een volledige dekking te waarborgen werden aanvullende stukken gelopen. Dit was mogelijk in de grote, aaneengesloten bospercelen van De Plateaux en langs de randen van het open heidegebied. De onderzoeksintensiteit in deze gebieden is daardoor relatief laag. Ook in de Liskes en Pastoorsweijer zijn wandelpaden aanwezig, al zijn de meeste niet opengesteld en zijn ze niet allemaal even goed begaanbaar, waardoor het inventariseren van deze gebieden wat meer tijd kost. De terreinen langs de Beekloop in het Ganzenbroek zijn smal en langgerekt, wat ook resulteert in een onderzoeksintensiteit die relatief gezien wat hoger is.

Tabel 1. Data en tijden van de bezoeken aan De Plateaux en De Maaij in 2021.

Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur
4-Mar	1	50%	Zonop	7:00	12:30	5:30
5-Mar	1	50%	Zonop	7:05	13:40	6:35
22-Mar	2	50%	Zonop	6:00	14:30	8:30
23-Mar	2	50%	Zonop	6:00	13:45	7:45
29-Apr	3	50%	Zonop	5:35	13:10	7:35
30-Apr	3	50%	Zonop	5:35	12:35	7:00
26-May	4	55%	Zonop	4:30	12:37	8:07
27-May	4	45%	Zonop	4:40	11:10	6:30
15-Jun	5	100%	Nacht	0:14	4:55	4:41
15-Jun	6	55%	Zonop	4:55	11:55	7:00
17-Jun	6	45%	Zonop	4:40	10:20	5:40
Totaal:					74u 53m	

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode is vastgelegd, inclusief de door de karteerder afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria vanwege het kleinere aantal bezoeken (5 i.p.v. 8). Onder meer de datumgrenzen zijn hiervoor iets verruimd om te compenseren voor de lagere trefkans.

De stippen op de verspreidingskaarten (bijlage) zijn de locaties van de waarnemingen met de hoogste broedcode of de laatste meetellende waarneming binnen de geïnterpreteerde territoria.

Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De waarnemingen uit De Plateaux en De Maaij zijn daarom zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden.

Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Natuurmonumenten en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. De uiteindelijke territoria zijn niet opgeteld bij de totalen, maar wel zichtbaar op de soortkaarten (zie bijlage).

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor mede bepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden zoals neerslag, lage temperaturen en harde wind (>4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans voor bepaalde soorten. Daarnaast neemt territoriale activiteit bij

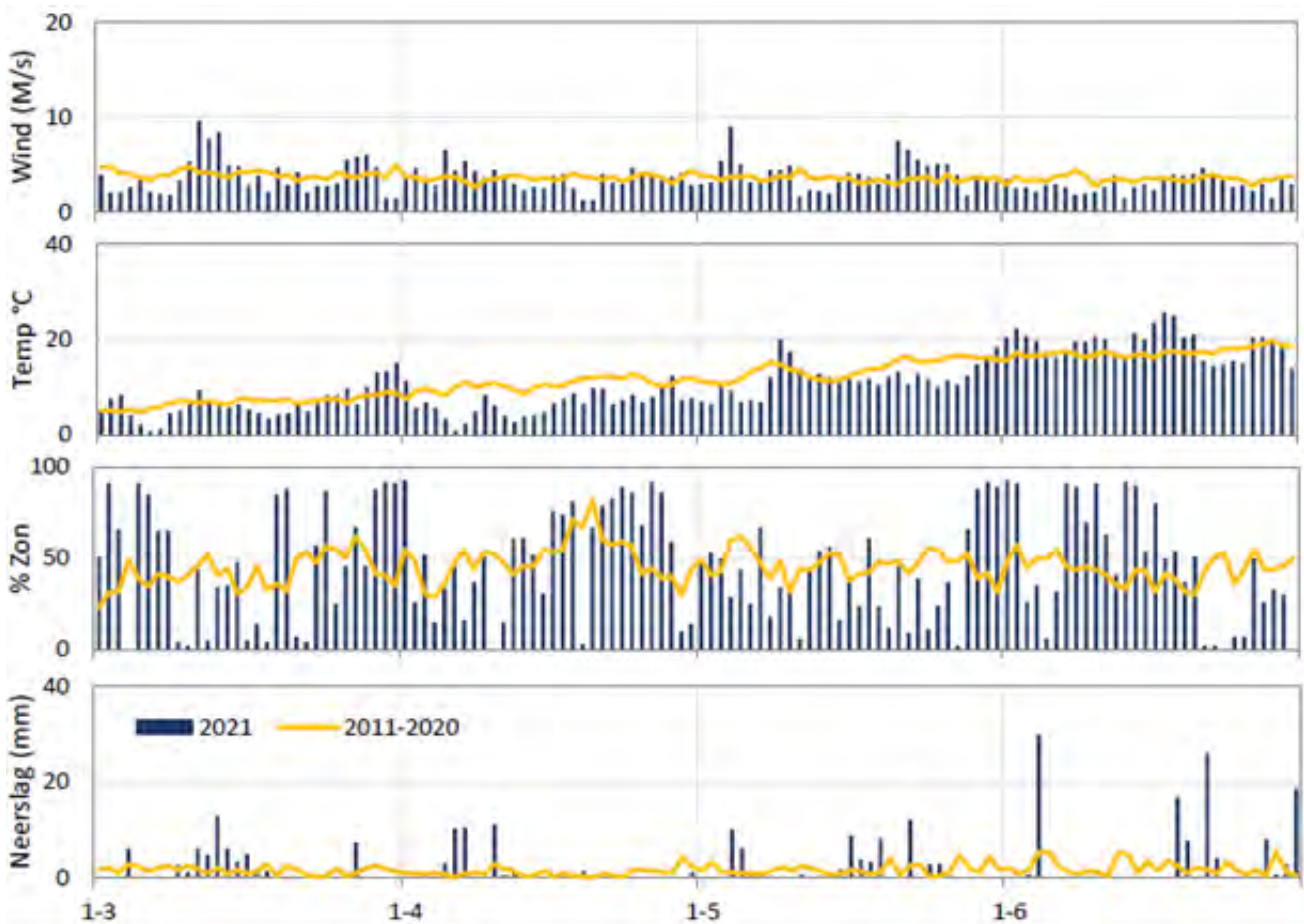
hoge temperaturen later op de dag ook af. Vandaar dat gepoogd is deze suboptimale omstandigheden te vermijden en werd het veldwerk doorgaans uitgevoerd in de vroege ochtend bij warm en zonnig weer, de meest gunstige condities voor het inventariseren van broedvogels. Tabel 2 geeft een indruk van de weersomstandigheden tijdens de bezoeken en figuur 2 illustreert de gemiddelden per dag voor 2021, uitgezet tegen de periode 2011-2020.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen goed, al werden door het koude en wisselvallige weer regelmatig bezoeken uitgesteld om ervoor te zorgen dat het veldwerk kon worden uitgevoerd bij zonnig of (licht) bewolkt weer. Dit voorjaar was het echter niet te ontkomen dat op enkele ochtenden tijdens perioden met lichte neerslag, wind en mist werd geïnventariseerd, wat mogelijk van invloed is geweest op het aantal zichtwaarnemingen. Echter, maakt dit de foutenmarge in 2021 naar verwachting niet groter dan in andere jaren. De winter voorafgaand aan het voorjaar kende een vorstperiode die koud genoeg was om negatieve gevolgen te hebben voor standvogels die daarvoor gevoelig zijn. Het aanvankelijk schrale en vrij koude weer (tabel 2, figuur 2) heeft mogelijk de aankomst van een aantal zomervogels vertraagd en kan een drukkende invloed hebben gehad op de zangactiviteit, waardoor territoria mogelijk gemist zijn. Aan de andere kant hebben deze omstandigheden mogelijk geresulteerd in het later tot bloei komen van flora en een verlaatte insectenpiek, waardoor soorten langer gezongen hebben in afwachting op een goed moment om aan de eileg te beginnen. Deze effecten zijn speculatief en de omvang onbekend, wat het lastig te bepalen maakt of het enige invloed heeft gehad op de resultaten van de kartering.

Het is gepast te vermelden dat in het vroege voorjaar werkzaamheden werden uitgevoerd in en rondom de

Tabel 2. Weersomstandigheden tijdens de bezoeken aan Vlijmens Ven op basis van data van het KNMI (Eindhoven). Wind in Beaufort, temperatuur in graden Celsius, zonnenschijn en neerslag in % van duur.

Datum	Ronde	Wind	Temperatuur	% zon	% neerslag
4-Mar	1	2,7	4,1	0	31
5-Mar	1	4,6	2,6	76	0
22-Mar	2	2,6	5,9	7	0
23-Mar	2	4,1	8,6	39	0
29-Apr	3	4,4	7,8	0	11
30-Apr	3	2,6	8,1	10	0
26-May	4	4,6	12,1	36	1
27-May	4	4,9	10,9	1	14
15-Jun	5	2,2	15,7	0	0
15-Jun	6	3,3	20,3	34	0
17-Jun	6	3,9	27,8	49	0

Figuur 2. Gemiddelde windsnelheid, temperatuur, percentage zonneshijn en hoeveelheid neerslag per dag in 2021 en in de periode 2011-2020 in Eindhoven (Bron: KNMI).

voormalige visvijvers van de Liskes. De werkzaamheden werden afgerond voor de start van het broedseizoen op 15 maart, maar tijdens het bezoek van 5 maart was groot materieel in het gebied aanwezig om de dichtgegroeide plassen van riet te ontdoen en paden en toegangen te restaureren. Hierdoor was niet het hele gebied goed begaanbaar en overstemde

het bijkomende lawaai de zingende vogels. De landschappelijke veranderingen die volgden, zoals het verdwijnen van oude rietkragen en ruigtevegetatie, de toename in het aandeel open water op de plassen en variabele waterstanden, hebben daarnaast waarschijnlijk invloed gehad op de lokale broedvogelbevolking.

In de Pastoorsweijer is geen onderhoud uitgevoerd, waardoor de oevers dichtgegroeid zijn met wilgen en riet.

4. Resultaten

Tijdens de kartering van De Plateaux en De Maaij werden in totaal 89 soorten waargenomen uit de selectie van te karteren soorten, waarvan er 76 konden worden vastgesteld als broedvogel (tabel 3, bijlage). De resterende 13 soorten werden binnen de gebiedsbegrenzing waargenomen, maar deze waarnemingen voldeden niet aan de criteria om tot een territorium te komen. Deze soorten zijn niet in de soortenlijst opgenomen, maar zullen indien relevant worden besproken in paragraaf 4.2.

Van de 76 aanwezige broedvogelsoorten staan er 21 op de Rode Lijst (van Kleunen et al., 2017). Zo zijn er twee als 'bedreigd' opgenomen in de Lijst, dit zijn: Zomertaling en Grauwe Klauwier. Negen soorten dragen de status 'kwetsbaar', dit zijn: Slobeend, Wintertaling, Patrijs, Porseleinhoen, Wulp, Koekoek, Torenavalk, Wielewaal en Grote Lijster. Daarnaast werden negen soorten vastgesteld met de status 'gevoelig', te weten: Tureluur, Zwarte Mees, Matkop, Veldleeuwerik, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger, Gele Kwikstaart, Graspieper en Kneu. Zeer uitzonderlijk is de vaststelling van een territorium van Hop, een soort die als 'verdwenen uit Nederland' op de Rode Lijst prijkt.

De vijf meest algemene soorten op De Plateaux en De Maaij waren Boomkruiper (54), Grasmus (41), Kleine Karekiet (40), Boompieper (38) en Kuifmees (31).

Naast vogels zijn er ook zoogdieren waargenomen in het onderzoeksgebied. De soortenkaarten hiervan zijn opgenomen in de bijlage. Verspreid over het gebied werden 23 waarnemingen van Hazen opgetekend, 11 van Konijnen, twee van Huiskatten en 68 van Reeën. Tijdens het nachtbezoek van 15 juni werd een foeragerende Egel aangetroffen langs de vloeiveiden van de Pelterheggen. Wilde Zwijnen werden eveneens op verschillende plekken aangetroffen en 48 individuen werden geregistreerd. Niet alleen in nattere terreindelen waren ze aanwezig, zoals rondom de vloedweiden of het beekbegeleidend moerasbos tegen de Dommel op de grens met België, maar ook te midden van een droog naaldbosperceel werd een flinke rotte aangetroffen. De grootste rotte bestond uit zo'n 20 dieren.

4.1. Vergelijking met eerdere karteringen

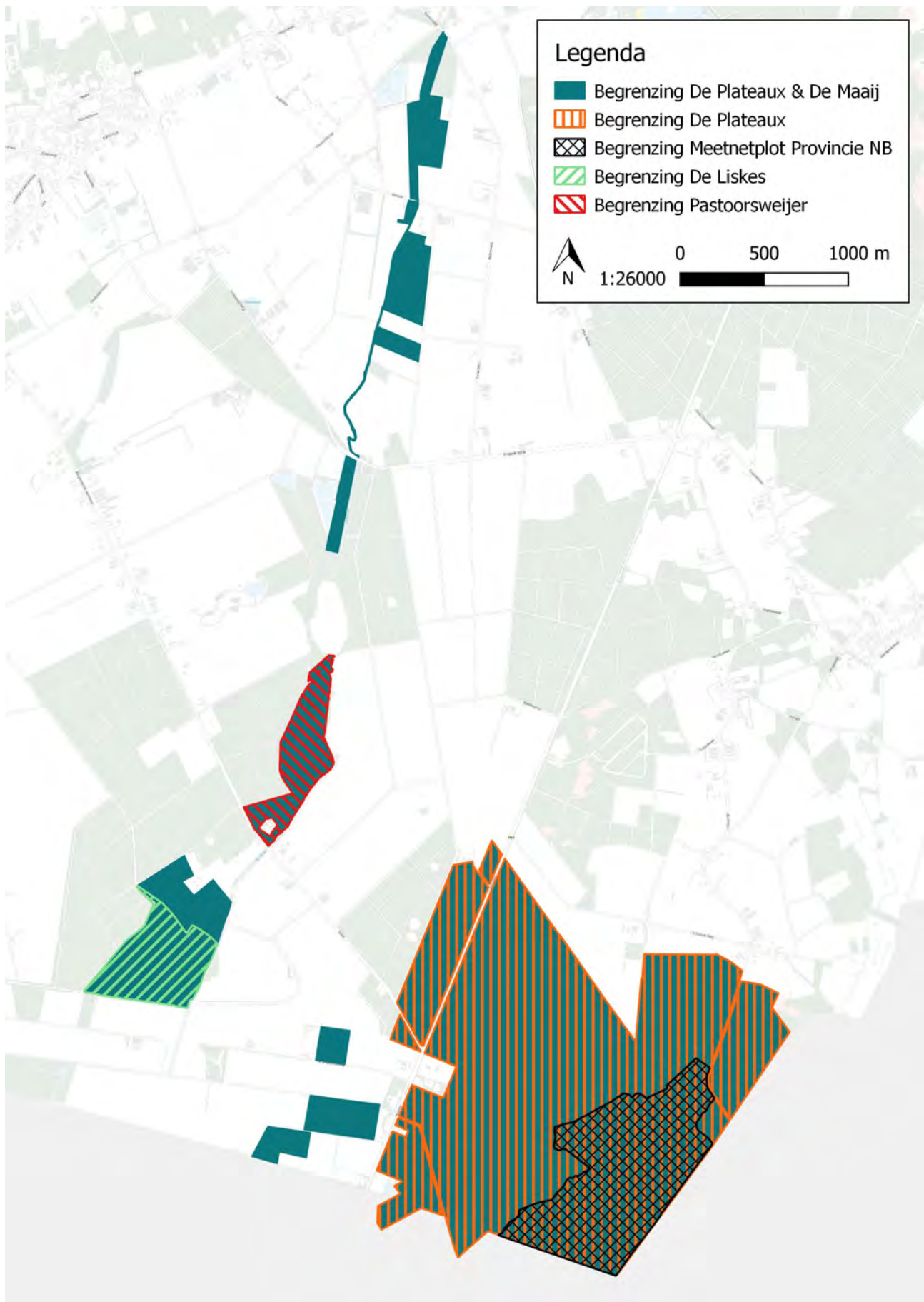
Er is vergelijkingsmateriaal in de vorm van een verzameling van 36 broedvogelkarteringen uit de periode 1982-2015. Bij geen van deze onderzoeken is gewerkt met de volledige gebiedsbegrenzing van de kartering uit 2021, maar zijn delen van het gebied geïnventa-

riseerd. Deze zijn voor de vergelijking opgedeeld in 'De Plateaux', 'Meetnetplot Plateaux 173', 'De Liskes' en 'Pastoorsweijer' (figuur 3).

Voor De Plateaux is data beschikbaar uit 1982 (bron onbekend), 1989 (VWG De Kempen), 1994, 2002, 2007 (IVN Valkenswaard) en 2012 (bron onbekend). Zowel in 1982 als 1989 is de Lage Heide niet geteld, waarmee rekening gehouden dient te worden bij het interpreteren van de vergelijking. Plateaux 173 is een meetnetplot van Provincie Noord-Brabant, waar sinds 1998 vrijwel jaarlijks is geteld. De Liskes is gekarteerd in 1995 (IVN Valkenswaard), 2000 (IVN Bergeijk/Eersel), 2003 (bron onbekend), 2006, 2008, 2011 (IVN Bergeijk/Eersel) en 2015 (Ecologica). De Pastoorsweijer werd eveneens onderzocht in 1995 (IVN Valkenswaard) en in 1998, 2005, 2013 (IVN Bergeijk/Eersel) en 2015 (Ecologica). In tabel 4 (De Plateaux), tabel 5 (Plateaux 173), tabel 6 (de Liskes) en tabel 7 (Pastoorsweijer) zijn de territoriumaantallen uit alle karteringen samengevoegd. De resultaten kunnen op deze wijze vergeleken worden en de aantalsontwikkelingen illustreren de verandering in de lokale avifauna over de periode 1982-2021. Soorten die in alle jaren geen territoria bezette zijn niet opgenomen in de tabellen en cellen zijn leeg indien er geen aantallen beschikbaar zijn en niet bekend is of de soort gekarteerd is.

Bij het maken van vergelijkingen moet rekening gehouden worden met methodologische verschillen. Bij de verschillende karteringen werd gewerkt met een afwijkende, maar vergelijkbare methodiek. Naast afwijkende begrenzings (figuur 3) werd eerder gewerkt met andere bezoekschema's, waarbij het aantal bezoeken meermaals boven de tien uitkwam, en werden de veldwerkzaamheden uitgevoerd door meerdere waarnemers, die soms in groepen op pad geweest zijn. Dit resulteert in afwijkende onderzoeksoppervlaktes, met de bijbehorende randeffecten, andere tijdsbestedingen en een ongelijke onderzoeksintensiteit.

Daarnaast is het van belang om rekening te houden met verschillen tussen waarnemers bij het interpreteren van de gegevens. Waarnemerseffecten kunnen ontstaan door verschillen in de mate van ervaring en expertise tussen waarnemers en ook de algemene inventarisatiewerkwijze waarbij sommige tellers conservatiever zijn dan anderen. In de meeste gevallen lijkt de invloed van waarnemerseffecten echter mee te vallen en ondergeschikt te zijn aan grote veranderingen die de broedvogelbevolking ondergaat. Wanneer de verschillen echter een reëel aantalsverloop overstijgen, dan wordt daarvan melding gemaakt in de soortbeschrijvingen.

Figuur 3. Overlappende begrenzingen van de gekarteerde gebieden De Plateaux, Meetnetplot 'De Plateaux 173' van Provincie Noord-Brabant, de Liskes en Pastoorsweijer in de periode 1982-2021.

Tabel 3. Broedvogels van De Plateaux en De Maaij in 2021 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen et al., 2017); GE=Gevoelig, KW=Kwetsbaar, BE=Bedreigd, V=Verdwenen uit NL.

Soort	Territoria	Rode Lijst	Soort	Territoria	Rode Lijst
Grote Canadese Gans	1		Grauwe Klauwier	1	BE
Grauwe Gans	16		Wielewaal	5	KW
Knobbelzwaan	3		Zwarte Mees	6	GE
Nijlgans	2		Kuifmees	31	
Bergeend	1		Matkop	10	GE
Zomertaling	2	BE	Boomleeuwerik	21	
Krakeend	19		Veldleeuwerik	10	GE
Wilde Eend	20		Startmees	13	
Tafeleend	2		Fluiter	2	
Slobeend	4	KW	Rietzanger	1	
Wintertaling	1	KW	Kleine Karekiet	40	
Kuifeend	13		Bosrietzanger	16	
Patrijs	1	KW	Spotvogel	6	GE
Kwartel	2		Sprinkhaanzanger	1	
Fazant	6		Grasmus	41	
Dodaars	9		Vuurgoudhaan	2	
Sperwer	1		Goudhaan	14	
Havik	1		Boomklever	14	
Buizerd	3		Boomkruiper	54	
Waterral	6		Spreeuw	12	
Porseleinhoen	1	KW	Grote Lijster	4	KW
Waterhoen	6		Grauwe Vliegenvanger	16	GE
Meerkoet	24		Blauwborst	7	
Kievit	4		Bonte Vliegenvanger	9	
Kleine Plevier	2		Gekraagde Roodstaart	19	
Wulp	1	KW	Roodborsttapuit	28	
Houtsnip	4		Heggenmus	3	
Tureluur	1	GE	Gele Kwikstaart	3	GE
Holenduif	6		Witte Kwikstaart	8	
Koekoek	6	KW	Graspieper	2	GE
Bosuil	2		Boompieper	38	
Nachtzwaluw	14		Appelvink	6	
Hop	1	V	Groenling	3	
Kleine Bonte Specht	7		Kneu	4	GE
Grote Bonte Specht	26		Kruisbek	1	
Zwarte Specht	2		Putter	5	
Groene Specht	4		Geelgors	25	
Torenavalk	1	KW	Rietgors	19	

Tabel 4. Veranderingen in de broedvogelbevolking van De Plateaux in 1982, '89, '94, '02, '07, '12 en 2021. Indien blanco zijn er geen aantallen beschikbaar en is niet bekend of de soort geteld is.

Soort	'82	'89	'94	'02	'07	'12	'21	Soort	'82	'89	'94	'02	'07	'12	'21
Gr. Can. Gans		0	0	0	0		1	Torenvalk	2	0	1	1	2		0
Grauwe Gans		0	0	0	0		7	Boomvalk	1	1	0	1	1	1	0
Nijlgans		0	0	0	1	1	1	Grauwe Klauwier		0					1
Bergeend		0	0	0	1	1	0	Wielewaal	3	3	4	1	1		4
Zomertaling		0	0	0	0	0	1	Zwarte Mees	6	16	13	12			6
Krakeend		0	0	0	1	2	4	Kuifmees		5	17	22			30
Wilde Eend		6	3	3		7	8	Matkop		6	12	8	7		6
Slobeend		0	0	0	1	1	1	Boomleeuwerik	4	4	7	6	7	13	21
Wintertaling		0				1	0	Veldleeuwerik		3	2	3	3	7	10
Tafeleend		0	0	0	2		1	Staartmees		1	5	7			9
Kuifeend		0	0	0	4	3	2	Fluiter		2	0	2	0		2
Kwartel		0					2	Kleine Karekiet		0					5
Fazant		8	5	6			2	Bosrietzanger		1		5	8		1
Dodaars		0	0	0	2	1	0	Spotvogel		2	1	1			2
Wespendief	3	0	0	0	0		0	Sprinkhaanzanger		0	0	0	1		0
Sperwer	3	0	1	0	0	1	1	Grasmus		4	4	6	12		12
Havik	3	0	1	1	2	1	1	Vuurgoudhaan	2	0	0	0	1		2
Br. Kiekendief	1	0					0	Goudhaan		7	8	13			14
Buizerd	2	0	3	3	4	2	2	Boomklever		0	1	0	0		9
Waterral		0					2	Boomkruiper		12	12	23			43
Waterhoen		2	1	3		1	1	Spreeuw		3	7	7			11
Meerkoet		0				4	1	Grote Lijster		2	2	2			4
Kievit		2	2		4	11	4	Gr. Vliegenvanger	1	1	3		3		12
Kleine Plevier		0				6	2	Blauwborst		1	1	1	0	2	2
Wulp	4	2	1	0	2		1	B. Vliegenvanger		0	2	3	1		8
Houtsnip		0		1	2	2	4	Zwarte Roodstaart		1					0
Watersnip		0	0	0	1		0	Gekr. Roodstaart		7	7	8	13	17	19
Tureluur		0				1	1	Roodborsttapuit		4	4	11	18	15	17
Zwartkopmeeuw		10					0	Tapuit	1	1					0
Holenduif		2		1		3	5	Heggenmus		4	6	8		9	1
Zomertortel	6	0			1		0	Gele Kwikstaart		0					3
Koekoek		2	2	2			3	Witte Kwikstaart		3	2	1		5	7
Bosuil	1	1	2	3	1		2	Graspieper		4	3	3	7	1	2
Ransuil	2	1	2	1	1		0	Boompieper		29	33	38	51	58	37
Nachtzwaluw		0	1	1	6	8	14	Appelvink		0					6
Hop		0					1	Groenling		0			1		1
Draaihals	2	0					0	Kneu		1	3	2	4		3
Kl. Bonte Specht	2	0	2	1	1	6	5	Kruisbek		0	2	2	0		1
Gr. Bonte Specht		7	9			18	24	Putter		0					1
Zwarte Specht	3	3	2	3	2	2	2	Geelgors		3	8	21	25		23
Groene Specht		4	5	4	5	4	3	Rietgors		1		1			2

Tabel 5. Veranderingen in de broedvogelbevolking van meetnetplot Plateaux 173 in de periode 1998-2021.

Soort	'98	'99	'00	'02	'03	'04	'05	'06	'08	'09	'11	'12	'14	'15	'17	'18	'20	'21
Gr. Can. Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0	1	0		1		1
Grauwe Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	1	1	0	2	5	6
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	2	2	2	1	1	1
Bergeend	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	1	2	0	0	1	0	0	0
Casarca	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Slobeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Krakeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	4	1	2	6	1	1	2
Wilde Eend	1	1	1	0	1		0	2	4	7	4	2	4	6	6	3	2	4
Zomertaling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wintertaling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Tafeleend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0	1
Kuifeend						0	0	0	1	1	2	1	0	5	2	4	3	1
Kwartel	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Fazant	1	2	4	4	5	3	2	2	4	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Fuut						0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Sperwer	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buizerd	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Scholekster						0	0	0	0	1	2	1	2	1	1	0	1	0
Kievit	2	1	2	9	3	7	4	5	4	9	6	2	6	10	5	5	5	4
Kleine Plevier	0	0	0	0	0	0	0	0	4	5	6	5	2	8	7	3	1	2
Wulp	1	1	1	1	1	2	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Tureluur						0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1
Koekoek	1	2	1	0	1	0	0	0	0	2	1	1	1	0	1	1	2	0
Nachtzwaluw	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3
Gr. Bonte Specht	1	2	2	0	1	0	2	3	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0
Zwarte Specht	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groene Specht	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Torenvalk	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Boomvalk	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Gr. Klauwier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wielewaal	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zwarte Mees	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuifmees	3	3	1	1	4	3	1	1	3	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Matkop	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	2	1	0	0
Boomleeuwerik	5	4	5	4	3	7	3	6	5	5	9	9	8	7	9	7	9	9
Veldleeuwerik	3	5	5	5	3	4	5	4	1	5	5	9	12	8	14	7	8	10
Staartmees	2	2	2	1	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
Bosrietzanger	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grasmus	3	4	3	0	1	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
Goudhaan	2	4	2	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	2	0	1	0
Boomkruiper						1	1	1	1	0	1	2	1	0	1	1	1	0
Grote Lijster	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Blauwborst	2	3	1	1	1	3	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1
Gkr. Roodstaart	1	0	3	4	4	0	2	3	2	2	1	0	0	1	2	1	3	2
Roodborsttapuit	11	11	11	7	8	7	9	9	6	11	6	6	7	8	10	10	13	10
Gele Kwikstaart						1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3
Witte Kwikstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Graspieper	7	3	5	5	8	11	13	7	8	5	2	5	3	4	4	2	0	2
Boompieper	14	13	15	12	7	17	11	16	6	11	13	12	13	11	12	9	15	7
Appelvink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Goudvink						0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groenling						0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kneu	4	3	2	1	1	2	1	1	0	1	0	0	0	0	3	3	2	2
Geelgors	6	10	6	9	11	10	10	8	3	3	3	4	4	5	10	11	6	7
Rietgors	3	2	3	2	1	1	2	0	1	1	0	0	1	0	3	1	1	1

Tabel 6. Veranderingen in de broedvogelbevolking van de Liskes in 1995, '00, '03, '06, '08, '11, '15 en 2021. Indien blanco zijn er geen aantallen beschikbaar en is niet bekend of de soort geteld is.

Soort	'95	'00	'03	'06	'08	'11	'15	'21	Soort	'95	'00	'03	'06	'08	'11	'15	'21
Gr. Can. Gans			1	3	2	1		0	Boomvalk		1						0
Grauwe Gans				3	3	4	1	5	Wielewaal	2			1			1	1
Knobbelzwaan		1		2	2	1	1	2	Kuifmees		2		1		1	1	0
Nijlgans						1		1	Zwarte Mees						1		0
Bergeend								1	Matkop	3	4		2				1
Zomertaling								1	Staartmees	4			1		3		1
Krakeend		2		2		5	12	9	Grote Karekiet			1					0
Wilde Eend		34		23		16		6	Rietzanger				1	1			1
Soepeend				1				0	Kleine Karekiet	102	59		49		38	29	27
Slobeend		2		1				3	Bosrietzanger	1			1	1	1	1	4
Wintertaling								1	Spotvogel	3	1						0
Tafeleend		2						0	Sprinkhaanzanger							1	0
Kuifeend		5		2		5	3	7	Grasmus	3	1		1		6	8	1
Fazant	1							0	Goudhaan	1	6		1		2		0
Dodaars	3	2		5			2	6	Boomklever								1
Fuut	10	11		6	7	6		0	Boomkruiper	3	5		3		4		2
Roerdomp	1		1	2	1	1	1	0	Spreeuw	1	2				1		1
Woudaap	2		1					0	Gr. Vliegenvanger	3							1
Waterral		1		2		2	1	2	Blauwborst	4	2		1	1	5	4	4
Porseleinhoen								1	Nachtegaal	1							0
Waterhoen	14	3		4		2		4	Roodborsttapuit							2	0
Meerkoet		15		10		12		14	Ringmus		2		5		6		0
Holenduif				1		2	1	1	Heggenmus	6	5		4		2		1
Zomertortel		1						0	Witte Kwikstaart	1	1		1		1		1
Koekoek		2		1		1	2	2	Boompieper						2	1	1
IJsvogel		2	3	2			1	0	Groenling		1				1		1
Kl. B. Specht						2		0	Rietgors	5	6		3		3	4	8
Gr. B. Specht	1	1		2		2		0									

Vanuit de centrale vogelkijkhut zijn de voormalige visvijvers van de Liskes goed te overzien.

Tabel 7. Veranderingen in de broedvogelbevolking van de Pastoorsweijer in 1995, '98, '05, '13 en 2021. Indien blanco zijn er geen aantallen beschikbaar en is niet bekend of de soort geteld is.

Soort	'95	'98	'05	'13	'15	'21
Grauwe Gans			1	1		3
Knobbelzwaan			1		1	1
Nijlgans			1			0
Krakeend			1		4	5
Wilde Eend		6	4	8		3
Tafeleend						1
Kuifeend						4
Fazant	3	1	2			0
Dodaars						3
Fuut	3	3	3			0
Roerdomp	1	1				0
Woudaap	2					0
Buizerd						1
Waterral	1			1		2
Waterhoen	7		2	1		1
Meerkoet		4	3	3		9
Houtsnip			3			0
Holenduif	2	2			1	0
Zomertortel		2				0
Koekoek		1	1	1	1	1
IJsvogel			1		1	0
Kl. Bonte Specht	2	1			3	2
Gr. Bonte Specht	4	1	4	2		2
Groene Specht		1	1	1		1
Zwarte Specht		1				0
Wielewaal		3				0
Kuifmees	6	6	3	2	2	1
Zwarte Mees	2	2	2	2	3	0
Matkop	5	6	4		3	2
Staatmees	5	3	3	3	1	2
Kleine Karekiet	22	29	45	3	13	7
Bosrietzanger						2
Spotvogel	1		1			0
Vuurgoudhaan		1				0
Goudhaan	3	4	3	2		0
Boomklever				2	4	3
Boomkruiper	6	5	2	5		6
Spreeuw	2	3	2			0
Grote Lijster				1		0
Gr. Vliegenvanger	2				1	3
Blauwborst	1					1
Bonte Vliegenvanger			1	2	3	1
Gekr. Roodstaart			1	1	2	0
Heggenmus	4	8	4			0
Boompieper			1		1	0
Goudvink					2	0
Groenling						1
Geelgors	1	1				0
Rietgors	2	1				2

4.2. Soortbesprekingen

In deze paragraaf worden enkele schaarse, bedreigde en/of karakteristieke soorten uit De Plateaux en De Maaij besproken. Tevens wordt een korte toelichting gegeven wanneer relevante informatie niet uit de soortkaarten is op te maken of wanneer soorten een opvallende ontwikkeling hebben doorgemaakt.

Zomertaling (BE), N=2

Zowel op De Plateaux als op één van de vennen bij de Liskes werden tijdens meerdere bezoeken Zomertalingen aangetroffen. Deze waarnemingen resulteerden in twee territoria, waarmee deze bedreigde soort zich voor het eerst vestigde. Het venherstel en het verhogen van de waterstand, in combinatie met een relatief nat voorjaar, voorzagen wellicht in gunstige terreinomstandigheden.

Slobeend (KW), N=4

Naast de Zomertaling was ook geruime tijd een paar Slobeenden aanwezig bij een ven op De Plateaux. Net als in eerdere jaren werd hier een territorium vastgesteld. Bij de Liskes werden drie territoria opgetekend, waar mogelijk het verhogen van de waterstand en de bijkomende gunstigere foerageer-

omstandigheden aan hebben bijgedragen. Het zijn namelijk de eerste territoria sinds 2006.

Wintertaling (KW), N=1

Het gros van de Wintertalingen in Nederland broedt bij vennen op hoge zandgronden. De aantallen schommelen sterk van jaar tot jaar, waarbij ze vaak hoger zijn na een zachte winter gevolgd door een nat voorjaar. In dat opzicht is de vestiging dit jaar niet vreemd. Zowel in maart als april was een paar aanwezig op dezelfde plas in de Liskes. Ze doen het goed bij een hogere waterstand, waardoor de werkzaamheden aan het begin van het voorjaar mogelijk gunstig zijn geweest voor de soort. Het is het eerste territorium in de periode 1982-2021: een positieve ontwikkeling voor deze kwetsbare soort.

Patrijs (KW), N=1

Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw neemt het aantal Patrijzen in Nederland in snel tempo af. Inmiddels is de broedpopulatie met ongeveer 90% afgenomen en het is nauwelijks voor te stellen dat deze soort ooit één van de meest algemene broedvogels van het agrarisch gebied was. Naast akkers foerageren ze graag in kruidenrijke graslanden, welke aanwezig zijn rondom de Beekloop in het

Ganzenbroek. Hier werd dan ook een foeragerend en baltsend paar aangetroffen, op steenworp afstand van de plek waar in 2010 een territorium werd vastgesteld.

Dodaars, N=9

De Dodaars is met negen territoria goed vertegenwoordigd in De Maaij. In de Liskes waren zes broedparen aanwezig, welke gedurende het hele voorjaar vaak gelijktijdig aan het baltsen waren. Lokaal betekent dit een toename van twee territoria in 2015 naar zes in 2021 en een terugkeer naar de situatie van 2006. Mogelijk liggen de recente werkzaamheden hieraan ten grondslag, waarbij het uitdunnen van de dichte vegetatie en het opschonen van de dichtgeslibde waterpartijen heeft gezorgd voor het vrijkomen van geschikt broedbiotoop. De soort kent op landelijk niveau sterke schommelingen met lage aantallen in jaren na strenge winters of tijdens droge voorjaren. De zachte winter en het relatief natte voorjaar zouden de Dodaars eveneens ten gunste gekomen kunnen zijn.

Porseleinhoen (KW), N=1

Tijdens een bezoek aan de Liskes op 30 april klonk vlak voor de ochtendschemer zacht, maar helder de kenmerkende ingetogen roep van het Porseleinhoen vanuit de rietbegroeiing in een centraal gelegen plas. Later in het seizoen, tijdens het nachtbezoek van 15 juni werd wederom enige tijd gezongen in dezelfde plas. Hierdoor werd een territorium vastgesteld. Het eerste territorium binnen de begrenzing van De Plateaux en De Maaij, want tijdens eerdere karteringen werd de soort niet in kaart gebracht. Het Porseleinhoen arriveert vanaf midden april in ons land en betreft dan moerasbiotopen met ondiep water en lage oevervegetatie. De landelijke verspreiding van de soort kan van jaar tot jaar sterk verschillen, afhankelijk van waterstanden, het weer en het ontstaan of verdwijnen van nieuwe broedplekken. Mogelijk heeft het opschonen van de voormalige visvijvers van de Liskes in het voorjaar bijgedragen aan de vestiging van deze illustere soort in het gebied, want de dichte rietkragen hebben plek gemaakt voor jonge, lage oevervegetatie en de waterstanden in de plassen zijn afzonderlijk gewijzigd. Het is interessant om te volgen of de soort de komende jaren aanwezig blijft wanneer de plassen van de ingreep herstellen en de vegetatie weer in omvang toeneemt. Na een periode van landelijke afname zijn de aantallen de afgelopen 12 jaar stabiel gebleven. In de Kempen was het Porseleinhoen de afgelopen twee jaar echter afwezig en werd dit jaar het eerste territorium sinds 2018 vastgesteld (Heijnen, persoonlijke communicatie, 30 augustus 2021).

Wulp (KW), N=1

Op 5 maart, voor de datumgrens van 15 maart, werd de baltsroep van de Wulp gehoord boven een akker ten noorden van de Liskes. Op 23 maart klonk de melancholische zang boven een van de akkers aan de Hofmanheideweg. Weliswaar een waarneming binnen de datumgrenzen, maar door het uitblijven van een vervolgwaarneming resulteerde deze niet in een territorium. Tussen de gerestaureerde vennen van De Plateaux werd wel een territorium in kaart gebracht. Op 4 maart was hier een alarmerend individu met duidelijke terreinbinding aanwezig, continu invallend en opvliegend rondom het grote materieel. Op 29 april werd op steenworp afstand druk gebaltst, waardoor het waarschijnlijk is dat zich hier een territorium bevond van deze kwetsbare soort.

Tureluur (GE), N=1

De Tureluur broedt vrijwel uitsluitend in de lage delen van het land, met de nadruk op kwelders en schorren in het Wadden- en Deltagebied, naast natte open graslanden op venige bodem of klei. Het altijd al spaarzame voorkomen op de hogere gronden is sinds ongeveer 1975 gaandeweg uitgedoofd. Eind april, na de datumgrens van 20 april, werd voor het eerst de balts van de Tureluur gehoord bij een centraal op De Plateaux gelegen waterplas. Tijdens het bezoek van 26 mei werd de baltsvlucht weer uitgevoerd en werd regelmatig gealarmeerd. Op basis van deze waarnemingen werd een territorium vastgesteld, op steenworp afstand van het territorium dat in 2012 werd vastgesteld.

Koekoek (KW), N=6

Ondanks dat de Koekoek sinds begin jaren '90 aan terrein verlies in Nederland lijkt de soort op De Plateaux en in De Maaij goed stand te houden. Opvallend daarbij is de vrijwel identieke ligging van een groot deel van de territoria; waarschijnlijk de locaties van zangposten die in trek zijn. Bij de Liskes werden, net als bij veel eerdere karteringen, twee territoria in kaart gebracht, bij de Pastoorsweijer staat de teller evenals de afgelopen 25 jaar op één territorium en op De Plateaux werd zelfs één territorium meer opgetekend dan in de voorgaande jaren.

Nachtzwaluw, N=14

De Nachtzwaluw is een broedvogel van heidevelDEN. De Plateaux biedt met haar open heidevlaktes, zandverstuivingen en aangrenzende naaldbossen een optimaal biotoop voor deze bijzondere soort. Sinds 1990 neemt het aantal Nachtzwaluwen in Nederland sterk toe, wat deed vermoeden dat de aantallen op De Plateaux ook hoger zouden uitkomen. Vandaar dat een aantal ochtendbezoeken extra vroeg gestart zijn, waarbij potentiële locaties voor Nachtzwaluwen snel met de fiets afgegaan werden. Dit heeft geresul-

teerd in 14 territoria. Een fikse toename ten opzichte van de acht territoria in 2012. Deze is echter in lijn met de landelijke trend en vergelijkbare gebieden als de Boshover- en Weerterheide, Boswachterij Sint Anthonis en de Hoge Veluwe. De soort zal geprofi-teerd hebben van het heideherstel op De Plateaux.

Hop (V), N=1

Zéér uitzonderlijk was de vaststelling van een terri-torium van Hop op De Plateaux. Op de meest recente Rode Lijst staat deze spectaculaire soort vermeld als 'verdwenen uit Nederland'. Tijdens meerdere bezoeken werden zingende individuen waargenomen. Op 26 mei vloog een foeragerend exemplaar op vanuit de heidebegroeiing op De Plateaux, om vervolgens enkele minuten vanuit de top van een grove den te zingen. Op 15 juni vloog op steenworp afstand weer een vogel op en werd vervolgens minimaal een half uur gezongen vanuit een bomenrij tegen de Pelterheggen. Niet veel later liet ook op Belgisch grondgebied een Hop van zich horen. Ondanks dat geen uitsluitende waarneming gedaan kon worden, werd op basis van de afstand tussen beide vogels en de korte tijdperiode tussen het vocaliseren, gecon-cludeerd dat het hierbij om twee individuen moest gaan. Deze bevindingen werden naderhand bevestigd door een gericht onderzoek van Vogelwerkgroep De Kempen (Heijnen, 2021c *in prep*), waarbij ook waarnemingen van een paar op Nederlandse bodem werden geïnccludeerd. Er zijn geen aanwijzingen dat dit paar een broedpoging heeft ondernomen. Slechts enkele meters over de landsgrens, bij het Hageven, was hier wel sprake van en werden drie jongen grootgebracht door een ander broedpaar.

Twee dagen later, op 17 juni, werd een zingende Hop aangetroffen in een grove den aan de rand van de Liskes. Na een paar korte strofes vloog de vogel weg in westelijke richting.

In 2021 verbleef een ongekend hoog aantal Hoppen in de Kempen, met maar liefst vijf territoria en drie 'mogelijke territoria' (Heijnen, 2021c *in prep*). De

territoria werden vastgesteld aan de hand van de Sovon-clustercriteria, de 'mogelijke territoria' zijn gebaseerd op één waarneming van een paar, zang of balts tussen 15 mei en 31 juli. Het individu uit de Liskes is hierin meegenomen.

Als mogelijke verklaring voor het spectaculaire aantal Hoppen in 2021 wordt gedacht in de richting van het grote aanbod aan krekels, een zeer geschikte voedselbron. Het is erg interessant om de lokale ont-wikkeling nauwgezet te blijven volgen, want als het aantal Hoppen hoog blijft zou er de komende jaren mogelijk binnen de begrenzingen van De Plateaux gebroed kunnen worden.

Kleine Bonte Specht, N=7

Met zeven territoria lijkt de Kleine Bonte Specht het goed te doen in de onderzochte gebieden. Deze soort nestelt in dode loofbomen of dode delen van levende loofbomen en het is dan ook geen verrassing dat de meeste waarnemingen gedaan werden in de nabij-heid van eiken en berken. Alle territoriumstippen zijn verbonden aan de waarnemingen van roepende of roffelende individuen in de nabijheid van bomen met geschikte oude of nieuwe hopen. Door het ouder worden van bossen neemt het aandeel afgestorven takken en dode bomen toe, waardoor een soort als Kleine Bonte Specht aan terrein kan winnen. Het is niet voor niets dat de soort al jaren een toenemende trend kent in Nederland. Over de periode 1982-2021 wordt zowel op De Plateaux als in de Pastoorsweijer een toename geconstateerd, al werd dit jaar in beide gebieden één territorium minder opgetekend dan bij de vorige kartering.

Torenvalk (KW), N=1

De Torenvalk broedt bij voorkeur in een open ter-rein, met veel akkers en kruidenrijk grasland om te jagen op veldmuizen. Op en rondom de Beekloop zijn deze landschapstypen veelvuldig aanwezig en de nestkast die midden in dit gebied prijkt is daarom strategisch geplaatst. Dit jaar wierp dit haar vruch-

ten af en werden succesvol minimaal zes jongen grootgebracht.

Boomvalk (KW), N=0

Sinds 1985 nam deze karakteristieke soort sterk af in de heide- en bosgebieden op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland, die tot dan toe als klassiek boomvalkbiotoop golden. Vanaf de eerste kartering uit 1982, ontbrak de Boomvalk echter slechts eenmaal op de soortenlijst. Dit was in 1994. Er was daarom goede hoop dat ook dit jaar een territorium vastgesteld zou worden en de soort werd aandachtig gevolgd op De Plateaux en Lage Heide, de voormalige broedgronden. Desondanks werd enkel één jagend individu waargenomen, in het grensgebied in het zuiden van De Plateaux, wat niet volstond om tot een territorium te komen. Mogelijk heeft de Boomvalk dit jaar een territorium betrokken bij het Hageven.

Grauwe Klauwier (BE), N=1

Als gevolg van het verschrompen van het aanbod aan grote insecten, de voornaamste voedselbron voor de Grauwe Klauwier, namen zowel de verspreiding als het aantal broedparen in Nederland sterk af in de vorige eeuw. Rond 2002 keerde het tij voor de Grauwe Klauwier en sindsdien neemt het aantal broedparen in ons land weer mondjesmaat toe. Het gros van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in kleinschalig agrarisch landschap en heide- en veengebieden met voldoende structuur. In de onderzochte terreinen van De Plateaux en De Maaij zijn dit soort biotopen te vinden, vandaar dat met extra aandacht naar deze bedreigde soort werd uitgekeken. Desondanks werden rondom de Beekloop geen

Grauwe Klauwieren waargenomen, waar het landschap wel degelijk geschikt leek. Op De Plateaux was dit anders, daar werden in juni een broedpaar en een los satellietmannetje waargenomen. Laterna bleek dat dit paar succesvol jongen heeft grootgebracht in een struweel tegen de Pelterheggen. Een geschikte plek, waar in 2012 nog twee broedparen aanwezig waren (Heijnen, 2021a).

Wielewaal (KW), N=5

De Wielewaal is gebonden aan loofbomen en is het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. In het onderzochte gebied werden verschillende broedparen in deze biotopen waargenomen. Zo werden vanaf eind mei tot half juni waarnemingen ingetekend in het moerasbos langs de Dommel, het vochtige bosperceel naast het Klotven, het kleine broekbos in het zuidoosten van de Liskes en het populierenbos tegen de Pelterheggen. Op De Plateaux neemt het aantal territoria weer licht toe, tot de situatie van 1994, na een lichte dip rond de eeuwwisseling. Een patroon dat ook op landelijke schaal is geconstateerd.

Zwarte Mees (GE), N=6

Deze kenmerkende broedvogel van naaldbos op zandgrond is sinds de eeuwwisseling in aantal afgenomen. De Zwarte Mees werd met zes territoria aangetroffen in de uniforme bospercelen op De Plateaux, waarbij het aantal gehalveerd ten opzichte van de 12 territoria in 2002. Zowel bij de Liskes als Pastoorsweijer bleven waarnemingen van Zwarte Mees uit, waarbij er in het laatste gebied in 2015 nog drie territoria werden vastgesteld. Naast de evidente landelijke terugloop, heeft het beperkte oppervlak dat is onderzocht hier mogelijk aan bijgedragen. Zwarte Mees is doorgaans actief binnen een actiera-

dus van enkele tientallen meters, waardoor de kans groot is dat ze zich buiten de begrenzing ophielden.

Matkop (GE), N=10

Net als Zwarte Mees laat ook de Matkop al geruime tijd een afname zien en staat eveneens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst. De soorten kennen een vergelijkbare verspreiding en zijn beide in naaldbossen te vinden. De Matkop komt daarenboven voor in natte bossen, natuurgebieden en boerenland met houtwallen. Naast enkele territoria in naaldbospercelen op De Plateaux werden dan ook territoria vastgesteld in het dichte, natte struikgewas rondom het Klotven en de Pastoorsweijer. In vergelijking met de eerdere karteringen neemt de Matkop in alle drie de gebiedsdelen af. Op De Plateaux loopt het aantal terug van zeven territoria in 2007 naar zes in 2021, bij de Pastoorsweijer van drie territoria in 2015 naar twee en bij de Liskes van twee territoria in 2006 naar slechts één in 2021. De afnames zijn minimaal, zeker in vergelijking met de dalingen die al vanaf 1982 gaande zijn in de gebieden.

Boomleeuwerik, N=21

De Boomleeuwerik is met 21 territoria vertegenwoordigd op De Plateaux en de Lage Heide, waarbij met name de randzones van open heidevlaktes gebruikt worden voor de baltsvluchten. Tevens werden territoria vastgesteld op kapvlaktes tussen naaldbomen, wat het niet onwaarschijnlijk maakt dat het aantal de komende jaren verder zal toenemen. Er is nog voldoende niet bezet geschikt habitat voor handen. De lokale toename is gaande sinds 1982. Destijds werden vier territoria vastgesteld en sindsdien nemen de aantallen met elke volgende kartering toe. De toename van 13 territoria in 2012 naar 21 territoria in 2021 is mogelijk te danken aan het gevoerde beheer in kader van de N2000-doelstellingen en werd in 2017 al voorspeld door Provincie Noord-Brabant (2017b). Tevens neemt de Boomleeuwerik landelijk toe sinds 2007, waar ook op lokale schaal van geprofiteerd zal worden.

Veldleeuwerik (GE), N=10

De balts van de Veldleeuwerik klonkt prachtig tijdens de ochtenden op de heidevelden van De Plateaux en maar liefst 10 territoria konden hier worden opgetekend. De landelijke trend van de Veldleeuwerik laat sinds 1975 een dramatische afname zien die de recente 10 jaar wat is afgevlakt. De lokale toename van drie territoria in 2007 naar zeven in 2012 en naar 10 in 2021 is daarbij onverwacht, maar mogelijk te verklaren doordat de omringen landbouwgronden ongeschikt zijn geworden om te broeden en de soort heil zoekt in rustigere natuurgebieden.

Boomkruiper, N=54

Ondanks dat ze zich goed laten horen zijn Boomkruipers moeilijk nauwkeurig te karteren. De crux zit daarbij in het drukke, vocale karakter van de soort en de hoge dichtheden waarin ze voor kunnen komen. Zowel mannetjes als vrouwtjes kunnen druk blijven roepen/alarmeren terwijl ze van de ene boom naar de andere vliegen, waardoor het lijkt alsof er meerdere individuen aanwezig zijn en overtuiging niet ongebruikelijk is. Invloed van waarnemerseffecten op het aantal territoria is daarbij onontkoombaar. Door het ouder worden van bossen neemt het aanbod aan foerageermogelijkheden en nestgelegenheid toe, waar de Boomkruiper van lijkt te profiteren. Deze omnipresente soort vertoont namelijk sinds de eerste kartering van 1982 een stijgende trend op landelijk niveau, welke ook terug te zien is in de lokale aantalsontwikkeling op De Plateaux, waar het aantal territoria de afgelopen 20 jaar verdubbelde van 23 in 2002 naar 43 in 2021.

Grote Lijster, N=4

De Grote Lijster staat als kwetsbaar op de Rode Lijst en is een typische broedvogel van droge dennenbossen grenzend aan open terrein (Sovon, 2020). Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze soort territoria bezette op De Plateaux, waarbij foerageergebieden in de vorm van grasrijke heidevelden en weilanden nooit ver weg zijn. Tijdens vrijwel elk bezoek werden Grote Lijsters waargenomen. In sommige gevallen werd gezongen vanuit een boomtop, maar meermaals werden ook paren geregistreerd of individuen die de kenmerkende alarmroep ten gehore brachten. In de periode 1989-2002 werden stevast twee territoria in kaart gebracht, met vier territoria verdubbelde dat aantal in 2021. Helaas ontbreken data uit 2007 en 2012, waardoor niet bekend is hoeveel territoria er in de tussentijd bezet zijn geweest of dat deze grote lijstersoort tijdelijk afwezig was.

Grauwe Vliegenvanger (GE), N=16

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode Lijst en vertoont al jaren een afname, al lijkt deze de afgelopen 15 jaar te zijn afgevlakt. Ze prefereren opgaand, gevarieerd loof- en gemengd bos, maar lijken de naaldbossen op De Plateaux en De Maaij niet te verfoeien. Hier werden druk zingende mannetjes op zangposten aangetroffen, maar ook meerdere paren en nestbezoekende individuen. De soort is lastig te inventariseren vanwege de onopvallende, ijle roep en zang, en ondertellingen komen daardoor met regelmaat voor. Dit biedt mogelijk een verklaring voor de sterke toename in territoria in vergelijking met de eerdere karteringen. Zo werden op De Plateaux slechts drie territoria vastgelegd in 2007 en in 2021 waren dit er 12. Bij de Liskes werd voor het eerst sinds 1995 een territorium geregi-

streerd en in de Pastoorsweijer nam het aantal toe van één territorium in 2015 tot drie territoria dit jaar. Voorzichtigheid is geboden bij het interpreteren van deze lokale ontwikkeling, al lijkt deze positief te zijn voor deze gevoelige soort.

Spotvogel (GE), N=6

Deze soort, die als gevoelig is opgenomen in de Rode Lijst, had zich met zes territoria in het gebied gevestigd. Spotvogels broeden met name in laan- en erfbeplanting. Grote, dichtere bossen worden gemeden. Dit wordt weerspiegeld in de locaties van de vastgestelde territoria die in struwelen en houtwallen te midden van het cultuurlandschap van de Beekloop liggen en in vergelijkbare bosschages rondom de Pelterheggen.

Blauwborst, N=7

Sinds de jaren '70 van de vorige eeuw is de Blauwborst spectaculair toegenomen in Nederland. Het zwaartepunt lag daarbij op de lager gelegen westelijke helft van het land, maar ook op de hogere Brabantse zandgronden lijkt de soort het goed te doen. Net als in 2012 werden twee territoria in kaart gebracht op De Plateaux, één nabij het hoogveenven in de zuidelijke punt van het onderzoeksgebied en één bij een van de centraal gelegen vennen op de Lage Heide. Bij de Liskes bleef het aantal territoria dat luidkeels verkondigd werd eveneens gelijk en werden er net als in 2015 vier vastgesteld. Ook in de Pastoorsweijer werd eind mei druk gezongen vanuit een uitstekende jonge wilg, te midden van een groot rietveld, het geprefereerde broedbiotoop voor deze soort.

Gekraagde Roodstaart, N=19

De Plateaux biedt de Gekraagde Roodstaart een ideaal onderkomen met grote stukken open bos en een riant aanbod aan oude dennen, zonder- of met slechts beperkte ondergroei. Buiten dit deel van het onderzochte oppervlak werd de soort niet waargenomen. De dichtheden zijn het grootst in de randzones

van De Plateaux en Lage Heide, maar ook langs paden zijn ze goed vertegenwoordigd. In Nederland vertoont de soort sinds 2005 een toename, welke in beperkte vorm ook in het onderzoeksgebied lijkt plaats te hebben gevonden, want sinds de kartering van 2012 zijn er twee territoria bijgekomen.

Roodborsttapuit, N=28

Op De Plateaux werden 15 territoria vastgesteld en ondanks dat dit een verbetering is ten opzichte van de vier territoria uit 1982, is de toename 15 jaar geleden gestagneerd. Wellicht heeft dit te maken met een lokale verzaaiing of de beperkte beschikbaarheid van vrijstaande struiken en bomen in het open heidegebied. Bij de Liskes werden in 2015 voor het eerst twee territoria geconstateerd, maar binnen de overeenkomende begrenzing werden afgelopen voorjaar geen Roodborsttapuiten gezien. Mogelijk dat het opschonen van de oevers hiermee in verband staat. In de noordelijker gelegen kruiden- en fauna-rijke graslanden werd wel succesvol gebroed door meerdere paren. Het vergelijkbare biotoop langs de Beekloop was ook erg in trek en voorzag in een onderkomen voor negen broedparen.

Gele Kwikstaart (GE), N=3

Opmerkelijk is de vaststelling van drie territoria van Gele Kwikstaart rondom de herstelde vennen van De Plateaux. Tijdens bezoeken in april en mei waren hier meerdere paren aanwezig en werd op verschillende plekken gezongen. Mogelijk is de begrazingsdruk tussen de vennen relatief laag, waardoor grass een kans heeft gekregen en broedgelegenheid is ontstaan. De relatief grote hoeveelheid regen van het voorjaar kan eveneens bijgedragen hebben aan de vestiging van deze soort in het onderzoeksgebied.

Graspieper (GE), N=2

Tijdens de trekperiode waren veel doortrekkers aanwezig die groepsgewijs over de heidevelden van De Plateaux en de akkers aan de Hofmanheideweg vlogen. Op 22 maart werden echter al de eerste baltsen-

de Graspiepers aangetroffen boven de heide, in dezelfde regio als bij eerdere karteringen. Uiteindelijk resulteerde de waarnemingen in slechts twee territoria, een terugval van vijf territoria in vergelijking met 2007, maar toch één territorium meer dan in 2012. De landelijke stand lijkt ondanks enige pieken en dalen redelijk stabiel te zijn geweest de afgelopen 20 jaar, zodat de lokale ontwikkeling te plaatsen is.

Boompieper, N=38

In tegenstelling tot de Graspieper kent de Boompieper een behoorlijke terugval, van 58 territoria in 2012 naar 37 in 2021. Het niveau komt daarmee weer gelijk te liggen met de situatie van rond de eeuwwisseling. De landelijke aantalsontwikkeling van de soort vertoont echter een vergelijkbare piek rond 2010, gevolgd door een afname.

Kneu (GE), N=4

Kneuen komen in grote delen van het land voor, maar zijn het talrijkst in gebieden met veel bouwland en kruidenvegetaties. Niet verwonderlijk werden tijdens elk bezoek Kneuen aangetroffen op de kruidenrijke graslanden en struweelhagen van het Ganzenbroek en kon er een territorium worden vastgesteld. Tijdens eerdere karteringen werden hier geen territoria vastgesteld, wat de ogenschijnlijk recente vestiging van deze Rode Lijstsoort in het gebied een positieve ontwikkeling maakt. Ondanks een vermelding op de Rode Lijst, vertoont de landelijke stand sinds 2005 een lichte toename en de lokale ontwikkelingen lijken deze trend dus te volgen. Op De Plateaux werden bij elke kartering enkele territoria van Kneu opgetekend op de Lage Heide of op het ten zuiden gelegen heidegebied. De aantallen uit de huidige kartering passen daarbij goed in het stabiele beeld.

5. Evaluatie

Uit de kartering van 2021 is gebleken dat de avifauna van De Plateaux en De Maaij een goede weerspiegeling is van de verschillende landschapstypen die terug te vinden zijn in de onderzochte gebieden. Het gegeven dat 21 van de 76 vastgestelde soorten op de Rode Lijst staan indiceert het belang van het onderzoeksgebied voor broedvogels.

De veranderingen in de vogelstand in vergelijking met de karteringen uit de periode 1982-2021 volgen over het algemeen de landelijke patronen, al zijn ontwikkelingen aan het licht gekomen die lastiger te verklaren zijn en mogelijk zijn toe te dichten aan landschappelijke veranderingen. Om deze inzichtelijk te maken worden de gebieden De Plateaux, de Liskes en Pastoorsweijer afzonderlijk besproken.

5.1. De Plateaux

Een blik op de aantalsontwikkelingen van De Plateaux en het provinciale meetnetplot laat voor het gros van de broedvogels een stabiel verloop zien. Daarnaast lopen van enkele soorten de aantallen terug. Bekende verliezers als Watersnip, Zomertortel en Ransuil, waarvoor in 2012 al geen territoria werden vastgesteld, waren ook in 2021 afwezig. Hetzelfde geldt voor soorten die al eerder uit het gebied verdwenen, zoals Wespandief, Bruine Kiekendief, Zwartkopmeeuw, Draaihals en Tapuit. Bergeend, Wintertaling en Dodaars waren voor het eerst afwezig, al lijkt het erop dat deze soorten zich slechts lokaal verplaatst te hebben, want ze doken dit jaar voor het eerst op bij de Liskes. Mogelijk dat de venherstelwerkzaamheden aldaar geresulteerd hebben in gunstigere broedomstandigheden. De afname van Bosrietzanger van acht territoria in 2007 naar slechts één in 2021 heeft mogelijk een zelfde oorzaak, gezien ook deze soort dit jaar in grotere aantallen aanwezig was in de andere twee delen van het onderzoeksgebied. Gedurende de recente kartering werd geen territorium van Boomvalk vastgesteld, terwijl tijdens eerdere onderzoeken stevast een paartje aanwezig was op de Lage Heide. Op 15 juni werd in het zuiden van het gebied, op de grens met België, langdurig gejaagd door een Boomvalk. Mogelijk dat er dit jaar een territorium betrokken is buiten de begrenzing.

Kievit en Kleine Plevier waren aanwezig langs de zwakgebufferde vennen, al zijn voor deze soorten de aantallen afgenomen sinds 2012. De Kleine Plevier liep terug van zes territoria naar twee en Kievit van 11 naar vier. Deze laatste soort toont op landelijke schaal al jaren een sterke afname. Kleine Plevier doet het in tegenstelling redelijk goed in Nederland,

waardoor de recente afname minder gemakkelijk te verklaren is. De soort kenmerkt zich echter door sterke schommelingen van jaar tot jaar, voornamelijk doordat ze bij voorkeur nestelen op schaars begroeide grond. In de jaren volgend op natuurontwikkeling en bijvoorbeeld heideherstel kunnen hoge aantallen voorkomen, al zijn zulke terreinen vaak slechts korte tijd geschikt om te broeden. Mogelijk hebben de werkzaamheden op De Plateaux tijdelijk gezorgd voor gunstige omstandigheden en is het opkomen van de vegetatie bepalend voor de gevolgde afname.

Met Zwarte Mees en Matkop staan ook twee mezen op de lijst van verliezers. Deze broedvogels van naaldbossen op zandgrond staan beiden als gevoelig op de Rode Lijst, als gevolg van een jarenlange landelijke terugloop. Verdroging van bossen en verzuring van de bodem liggen hier mogelijk aan ten grondslag (Sovon 2018). In de naaldbossen op De Plateaux werden zes territoria van Zwarte Mees aangetroffen, waarmee het aantal teruggelopen is van 16 territoria in 1989. Helaas zijn uit de karteringen van 2007 en 2012 geen aantallen voor deze soort bekend, waardoor het moeilijk is om de recente ontwikkelingen te interpreteren. Ook bij Matkop ontbreekt een aantal voor 2012. De zes territoria die dit jaar in kaart gebracht werden lijkt echter in lijn te liggen met de matige lokale afname die in 1994 is ingezet. Destijds werden 12 territoria voor deze soort opgetekend.

De ontwikkeling van andere soorten schetst een positiever beeld. Zo wisten in 12 soorten voor het eerst een territorium te betrekken, of keerden ze terug na een periode van afwezigheid. Van Grote Canadese Gans werd één territorium vastgesteld, van Grauwe Gans zeven territoria, Tafeleend één territorium, Kwartel twee territoria, Waterral twee territoria, Kleine Karekiet vijf territoria, Gele Kwikstaart drie territoria, Appelvink zes territoria en Putter één territorium. Beide ganzen en vinkachtigen kennen al jaren een sterke landelijke toename, waardoor de vestiging niet als een verrassing komt. Daarnaast kunnen Appelvinken lastig te karteren zijn door hun zachte, onopvallende zang en vaak minimale vocale activiteit. Hierdoor is het niet ondenkbaar dat de soort bij eerdere karteringen gemist is.

Drie soorten waarbij het om een bijzondere vestiging gaat zijn: Zomertaling, waarvan geruime tijd een paar aanwezig was op de zwakgebufferde vennen; Hop, waarvan op De Plateaux één territorium werd vastgesteld en net over de Belgische grens zelfs succesvol is gebroed en Grauwe Klauwier, waarvan eveneens één territorium vastgesteld werd en enkele

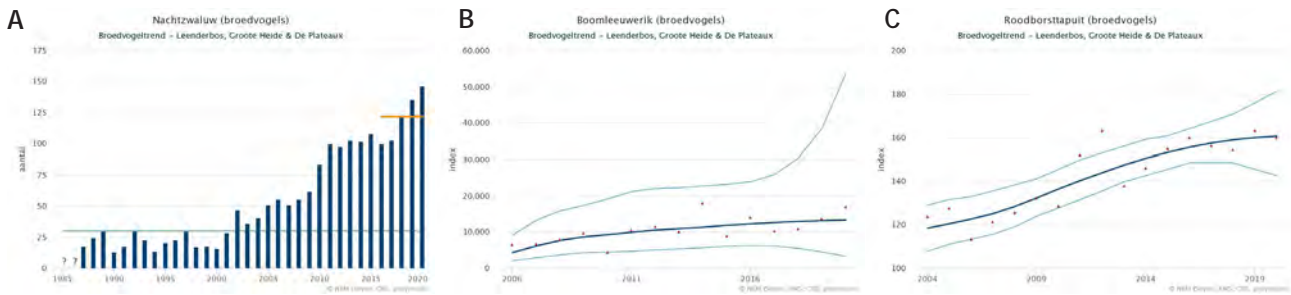
Langs de zwakgebufferde vennen op de heide schiet jonge aanwas van grove den en berk omhoog.

losse satellietmannetjes werden waargenomen. Deze soorten dragen de status bedreigd en de Hop is volgens de meest recente Rode Lijst zelfs als broedvogel verdwenen uit Nederland. De recente vestiging is dan ook een positieve ontwikkeling en onderstrepen de waarde van De Plateaux als broedgebied voor vogels.

De bossen van De Plateaux verouderen. Dat is te merken aan de verdere toename van soorten die oude naald-, loof- en gemengde bossen als broedbiotoop prefereren. De component staand en liggend dood hout neemt toe, waar veel soorten dankbaar gebruik van maken. Waar Kleine Bonte-, Groene- en Zwarte Specht een stabiel verloop kennen, neemt het aantal territoria van Grote Bonte Specht toe van 18 in 2012 naar 24 in 2021. Opvallend is het ontbreken van de Middelste Bonte Specht, die het hele seizoen niet werd waargenomen. Het aandeel geschikt broedbiotoop voor deze soort is echter gering in het gebied. Boomkruiper en Boomklever doen het ook goed. Deze laatste soort heeft het loofbos de afgelopen 27 jaar langzaam gekoloniseerd met een toename van één territorium naar negen, geheel in navolging van de landelijke expansie. Boomkruiper is in dezelfde periode verdubbeld in aantal, waarmee het de meest talrijke soort op De Plateaux is. Ook de Holenduif is licht in aantal toegenomen, wat mogelijk ook te wijten is aan het ouder worden van het bos, gezien de soort holtes in oude, dode bomen gebruikt om in te nestelen. De toename van Grauwe

Vliegenvanger van drie naar 12 sinds 2007 en die van Bonte Vliegenvanger van één naar acht territoria duiden eveneens op een groter aanbod natuurlijke nestholtes. De Wielewaal lijkt daar eveneens goed op te reageren, want deze was goed vertegenwoordigd in het populierenbos naast de Pelterheggen en het broekbos tegen de Dommel. Met vier territoria ligt het aantal, na een lange periode van lage aantallen en volledige afwezigheid, weer op het niveau van 25 jaar geleden, terwijl de landelijke stand sindsdien behoorlijk is afgenomen. Ook de Fluitier is terug van weggeweest en bezette net als in 2002 twee territoria. Hiervoor werden naaldbospercelen uitgekozen, waarin enige struikondergroei aanwezig was. Het laten staan van opkomende jonge begroeiing zorgt in deze bossen voor structuur, wat soorten als Fluitier ten goede komt. Ook Staartmees en Kuifmees profiteren hiervan en nemen in aantal toe.

Voor bovengenoemde bosbewoners lijkt op De Plateaux een gunstig beheerbeleid gevoerd te worden en het zou ze ten goede komen als het bos verder kan verouderen en er meer natuurlijke structuur kan ontstaan. Het is echter zaak dat het bos niet te dicht groeit met jonge aanwas, want dit heeft mogelijk een averechts effect. Niet alleen op bosbewonende soorten, maar ook op soorten met een voorkeur voor open structuren, die veelal territoria bezetten langs paden, bosranden, kapvlaktes en andersoortige open plekken in het bos. In recente jaren doen deze soorten het goed op De Plateaux. Zo neemt het aantal

Figuur 4. Aantalsontwikkeling van A) Nachtwaluw, B) Boomleeuwerik en C) Roodborsttapuit in N2000-gebied 136: Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux.

Gekraagde Roodstaarten toe sinds 1982. Het aanbod aan oude, grote naaldbomen zal daar zeker aan bijdragen, maar ook een structuurrijk bos met open ruimtes, weinig tot geen ondergroei en randzones biedt deze soort een ideaal biotoop. De Boompieper, eveneens een karakteristieke soort van bosranden nam daarentegen flink af, van 58 territoria in 2012 naar 37 in 2021. Het niveau komt daarmee weer gelijk te liggen met de situatie van rond de eeuwwisseling. De landelijke ontwikkeling van de soort vertoont echter een vergelijkbare piek rond 2010, gevolgd door een afname. Mogelijk komt dit landelijk patroon ook lokaal tot uiting. Dit vermoeden wordt ondersteund door de toename van Nachtwaluw, van acht territoria naar 14, en Boomleeuwerik, van 13 naar 21, die eveneens gebaat zijn bij een open landschap met enige begroeiing. In termen van beheer is het voor deze soorten van belang dat open plekken blijven bestaan en niet dichtgroeien. Het creëren van nieuwe kapvlaktes zal daarnaast resulteren in meer broedgelegenheid.

De Plateaux maakt deel uit van N2000-gebied 136: Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux. Het lokale beheer is ingesteld op het behoud en de ontwikkeling van verscheidene habitattypen en habitatrictlijn-soorten. Daarnaast zijn Nachtwaluw, Boomleeuwerik en Roodborsttapuit aangewezen als broedvogel-doelsoorten, met elk een instandhoudingsdoelstelling (Provincie Noord-Brabant 2017b). Voor Nachtwaluw staat deze op 30 broedparen, waarvan enkel op De Plateaux al 14 in kaart zijn gebracht. Het gaat deze soort in Nederland al lange tijd voor de wind, met een sterke toename sinds 1990. Deze trend is lokaal ook evident, gezien de eerste Nachtwaluw pas in 1994 geconstateerd werd en de aantallen sindsdien toenemen (figuur 4a). Bij de kartering in 2012 werden acht territoria vastgesteld en in de afgelopen negen jaar is dit aantal verdubbeld. Met 136 getelde paren in 2019 wordt de doelstelling voor deze soort ruimschoots behaald. Het doel voor Boomleeuwerik staat op 55 broedparen, waarbij De Plateaux onderkomen biedt aan 21 paren. Ook deze

Te midden van de zandverstuivingen en open heide liggen verschillende vennen, omringd door dennen.

soort neemt gestaag toe sinds 1982, met in de periode 2012-2021 een stap van 13 naar 21 territoria. De sterk dalende trend, zoals beschreven door Provincie Noord-Brabant (2017b), lijkt daarmee omgebogen te zijn. Het streven voor Roodborsttapuit is 60 paren, waarvan er 15 op De Plateaux een territorium hebben. Ondanks dat dit een verbetering is ten opzichte van de vier territoria uit 1982, is de toename 15 jaar geleden gestagneerd.

Het gevoerde beheer lijkt een positief effect te hebben op de lokale aantalsontwikkeling, waarbij Nachtzwaluw en Boomleeuwerik sterker lijken te profiteren dan Roodborsttapuit (Provincie Noord-Brabant 2017b). De eerste twee soorten zijn specialisten en stellen relatief hoge eisen aan hun broedbiotoop. Lokaal beheer ten gunste daarvan heeft daardoor een grotere impact dan op de meer generalistische Roodborsttapuit. Waar Nachtzwaluw en Boomleeuwerik profiteren van heideherstel, kaal-slagen in het bos en een weids, open terrein om te foerageren, heeft Roodborsttapuit jonge opslag nodig om goed te gedeien. Daarnaast kan het stabiele aantal territoria duiden op een verzadiging van het geschikte broedbiotoop op De Plateaux. De gelijkmatige verspreiding over vrijwel het volledige oppervlak aan open heide en de 15 jaar geleden gestokte toename zijn mogelijke indicatoren dat de aanwezige geschikte biotopen bezet zijn.

5.2. De Liskes

In het vroege voorjaar, voor de start van het broedseizoen, werden herstelwerkzaamheden uitgevoerd in de Liskes. Daarbij werden de vennen

opgeschoond, de waterstand opnieuw ingeregeld en de rietkragen en ruige vegetatie fors uitgedund. Mogelijk hebben deze ingrepen invloed gehad op de broedvogels die in het gebied aanwezig waren. Bergeend, Zomertaling en Wintertaling waren niet eerder als broedvogel aanwezig en verstigden zich met één territorium in het gebied. Het verwijderen van de dichte rietkragen zorgde voor kale, steile, zandige oevers langs verschillende vennen, waardoor deze interessant werden voor de Bergeend. Of het aanwezige paar een broedpoging heeft ondernomen is niet vastgesteld. Zomertaling prefereert vochtige, open graslanden om te broeden, welke aanwezig zijn rondom de voormalige visvijvers. Waar eerst een paar werd waargenomen op één van de diepere vennen, werd tijdens een later bezoek enkel de woerd aangetroffen. Dit zou kunnen duiden dat het vrouwtje elders aan het broeden was. Uitsluitel hiervoor werd niet gevonden. Niet geheel toevallig bezette een paar Wintertaling een territorium op dezelfde plas. Deze soort heeft eveneens een voorkeur voor vennen met hoog water. Naast deze recente vestigingen nam het aantal Slobeenden en Kuifeenden ook licht toe, beide ook soorten die een hogere waterstand prefereren. Noemenswaardig is de sterke toename van Dodaars, van twee territoria in 2015 naar zes in 2021. Ook hier kan de recente opschoning van invloed zijn geweest. Dodaars broedt doorgaans op zoetwaterplassen en vennen met aardig wat oeverbegroeiing. Het volledig dichtgroeien en dichtslibben van de vennen in recente jaren kan deze echter suboptimaal gemaakt hebben, waarna het herstel heeft gezorgd voor het vrijkomen van geschikt broedbiotoop. In 2005 werden vijf territoria opgetekend, vergelijkbaar met de stand van dit jaar. De Fuut lijkt minder goed te gedijen onder de nieuwe

Na de opschoningswerkzaamheden in het vroege voorjaar kleurt het verse riet langs de vennen fris groen.

omstandigheden en werd niet één keer waargenomen, waardoor van de zes territoria nul overbleven. De aanhoudende droogte van recente jaren, waardoor de vennen droogvielen en het voedselaanbod opdroogde, zal hier waarschijnlijk aan bij hebben gedragen.

Op de vennen waren het hele voorjaar Krakeenden en Wilde Eenden aanwezig. Het aantal territoria lag voor beide soorten echter lager dan bij voorgaande karteringen, wat voor Wilde Eend wellicht te verklaren is door de algemene landelijke terugloop. De Krakeend zit juist in de lift, waardoor de afname van 12 territoria naar negen lastiger is uit te leggen. Eventueel speelt een waarnemerseffect een rol. Later in het voorjaar zoeken verschillende groepen Krakeenden de plassen op, zonder dat ze hierbij enige terreinbinding vertonen of een broedpoging ondernemen, wat soms lastig te interpreteren is.

In 2021 werd voor het eerst een porseleinhoenteritorium opgetekend. Deze illustere soort preferereert moerasgebieden met ondiep water en lage oevervegetaties, een biotoop dat dit jaar aanwezig in het begin van de herstelfase van de vennen. Zowel in de nacht als in de vroege ochtend klonk de zachte zang over de vennen, maar of er daadwerkelijk gebroed is, is niet bekend.

Naast het Porseleinhoen lijken ook Bosrietzanger en Rietgors baat gehad te hebben bij het uitdunnen

van de dichte rietkragen en oeverbegroeiing. Met het creëren van structuur in de ruigte met enkele prominente, grote struiken nam het aanbod aan geschikte zangposten toe, welke goed gebruikt werden. Voor andere soorten verdween met het oude riet ook het enige potentiële broedbiotoop. Zo verdween de Roerdomp als broedvogel en lijken de tijden waarin Woudaap op de Liskes tot broeden kwam voorbij. Met de recente werkzaamheden wordt echter ingezet op een gebied met een gevarieerde rietvegetatie die jaarrond nat blijft, met als doel de Roerdomp weer terug te krijgen.

5.3. Pastoorsweijer

De Pastoorsweijer bestaat eveneens uit voormalige vijvers, omlijst door rietkragen en dicht struikgewas. In tegenstelling tot de Liskes zijn deze vennen dit voorjaar niet opgeschoond en liggen ze te midden van bos in plaats van een open terrein. Desondanks kennen de gebieden een vergelijkbaar soortenaanbod, al werden in de Pastoorsweijer ook verschillende bosbewonende soorten aangetroffen.

De stand van de meeste soorten bleef stabiel. Nieuwe gevestigde soorten in het gebied zijn Tafeleend, Kuifeend, Dodaars en Buizerd. Met name de laatste drie soorten zijn hoogstwaarschijnlijk eerder ook in het gebied aanwezig geweest, maar leverde toen geen

De Beekloop stroomt door het verruigde broekbos en omlijst de vennen van Pastoorsweijer.

territoria op. Dodaars was nadrukkelijk aanwezig en tijdens enkele bezoeken waren meerdere paren, gelijktijdig vocaal actief. Vergelijkbaar met de Liskes, namen Krakeend en Meerkoet toe en Wilde Eend af. De Fuut was ook in dit gebied volledig afwezig, waarschijnlijk door een gebrek aan grotere vissen als voedselbron.

Bij de bosbewonende soorten gebeurde wat meer. Zo namen Holenduif, Kuifmees en Matkop verder af en verdween Zwarte Mees volledig uit het gebied. Waar in 2015 nog drie territoria opgetekend werden, werd dit jaar niet één waarneming van Zwarte Mees geregistreerd. Mogelijk heeft de verdere verdroging van het bos als gevolg van de extreem droge zomers van 2019 en 2020 hieraan bijgedragen. Gekraagde Roodstaart en Boompieper werden eveneens niet meer aangetroffen en Heggenmus en Goudvink werden slechts eenmaal geregistreerd. De weinige territoria die in eerdere jaren werden opgetekend, werden dit jaar niet bezet. Mogelijk heeft dit te maken met de vorm en omvang van het onderzochte gebied, dat lang en smal is. Veel vogels hebben een actieradius van enkele tientallen meters, waardoor ze zowel binnen als buiten de begrenzing actief zijn.

De stabiele situatie en een overwegend positieve ontwikkeling in de aantallen water- en rietvogels duiden op ecosysteem in evenwicht. Gezien het verdwijnen van overjarige rietkragen in de Liskes is het goed om

het oude riet in de Pastoorsweijer te behouden, wellicht dat de Roerdomp daarmee terugkomt. In tegenstelling tot 2015 werd geen territorium van IJsvogel opgetekend, mogelijk doordat zowel de oevers van de vennen als die van de Beekloop langzaam dichtgroeien. Wellicht dat deze soort gebaat zou zijn met een stuk kale, steile oever. Het ontbreken van voldoende vis na enkele jaren van droogval zal echter ook een bepalende rol gespeeld hebben, evenals de korte periode van vrieskou in de winter. Het selectief uitdunnen van enkele kleine stukken riet zou voor enige ademruimte kunnen zorgen voor soorten als Kleine Karekiet, die dit jaar in kleinere getalen werd aangetroffen.

5.4. Beekloop en Ganzenbroek

Voor de terreinen langs de Beekloop, welke worden samengenomen in het Ganzenbroek, is geen geschikt vergelijkingsmateriaal aanwezig. De afwisseling van kruidenrijke graslanden, vennen, struweelhagen, de Beekloop en de omringende akkers maken het echter een mooi, kleinschalig landschap waar de te verwachten soorten goed zijn vertegenwoordigd. De beek en vennen werden bewoond door Wilde Eend en Krakeend, terwijl Rietgorzen, Kleine Karekieten en Bosrietzangers vocaal actief

De Beekloop en het Ganzenbroek bestaat uit een verruigd, kleinschalig cultuurlandschap.

waren in de omringende rietkragen. De kruidenweides boden onderdak aan Patrijs en Fazant en in de nestkast brachten Torenvalken succesvol zes jongen groot. Het struweel en de ruigtes waren daarnaast in trek bij Spotvogel, Sprinkhaanzanger, Grasmus, Roodborsttapuit, Kneu, Putter en Geelgors. Kortom: een soortenspectrum dat goed past bij het kleinschalig cultuurlandschap.

Een ontwikkelende boscomponent ontbreekt in dit gebied en grote bomen zijn uiterst schaars. Niet verwonderlijk ontbreken bossoorten volledig en ook spechten, roofvogels, Koekoek en Holenduif werden er niet aangetroffen. Daarnaast waren enkele soorten afwezig die niet zouden misstaan. Zo waren tijdens

het nachtbezoek van 15 juni meerdere Kwartels aan het zingen vanuit de omringende akkers. Die nacht alarmeerde een Kievit binnen de begrenzing en tijdens een later bezoek werden meerdere groepen nestvlinders aangetroffen langs de oever van één van de vennen. Deze waarnemingen resulteerden niet in een territorium, want waarschijnlijk hebben deze vogels gebroed in een nabijgelegen akker en zijn ze door de maaiwerkzaamheden het telgebied ingedwongen. Ook nesten van Veldleeuwerik en Graspieper werden daarbij uitgemaaid, wat een goede aanleiding zou kunnen zijn om het terrein ook voor deze soorten aantrekkelijk te maken.

6. Literatuur

- BAKERMANS M., VAN DER BROEK M., KOLSTERS J. & VAN DER VLEUTEN T. 1989. Broedvogelinventarisatie 'De Plateaux 1989. Uitgave VWG De Kempen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., VAN KLEUNEN A., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MELJ T. 2021. Broedvogels van Nederland in 2019. Sovon-rapport 2021/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- HEIJNEN T. 1994. Broedvogelinventarisatie Pastoorsweijers en Visvijvers Bergeijk 1994. Uitgave VWG De Kempen.
- HEIJNEN T. 1995. Broedvogelinventarisatie De Maaij (Bergeijk) 1995. Uitgave VWG De Kempen.
- HEIJNEN T. 1999. Broedvogelinventarisatie De Maaij (Bergeijk) 1996-1998. Uitgave VWG De Kempen.
- HEIJNEN T. 1999. Broedvogelinventarisatie De Maaij (Bergeijk) 1999. Uitgave VWG De Kempen.
- HEIJNEN T. 2000. Broedvogels De Maaij tot en met 1999. *Blauwe Klauwier* 26(3) 8-15.
- HEIJNEN T. 2021a. *Grauwe Klauwieren in de Kempen: lang leve de faunarijke graslanden.* *Blauwe Klauwier* 47(1) 33-44.
- HEIJNEN T. 2021c *in prep.* Spectaculair aantal Hoppen in 2021. *Blauwe Klauwier* 47(3).
- HENDRIX M. 2008. Natuurherstel Plateaux/Hageven. *Levende Natuur* 109(6) 238-239.
- HUSTINGS M.F.H., KWAK R.G.M., OPDAM P.F.M. & REIJNEN M.J.S.M. 1985. Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen, Nederlandse vereniging tot bescherming van vogels, Zeist.
- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN DER PLOEG N. De Pelterheggen, vloeiveiden van de Plateaux. *Levende Natuur* 108(3) 132-134.
- PROVINCIE NOORD-BRABANT. 2017a. Gebiedsanalyse Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Provincie Noord-Brabant.
- PROVINCIE NOORD-BRABANT. 2017b. Natura 2000 Beheerplan Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Provincie Noord-Brabant.
- RUTTEN L., GROENEN F., SLENDERS K. & VAN HERK W. 2011. Monitoring De Liskes. IVN Bergeijk-Eersel
- RUTTEN L., GROENEN F., SLENDERS K. & VAN HERK W. 2013. Monitoring Pastoorsweijer. IVN Bergeijk-Eersel.
- SIERDSEMA H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. Sovon-rapport 1995/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgeverij, Utrecht/Antwerpen.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN DER VLEUTEN T., RISSENBEEK M., KOLSTERS J., VAN DER BROEK M. & BAKERMANS M. 1988. Broedvogelinventarisatie De Plateaux 1988. *Blauwe Klauwier* 14(3).

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

